

FØRSTE STEG

NR 1.2018

*B
i*

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

KVALITET

Nye arbeidsmåter skaper
trivsel hos barna

Barnehager i Australia:
Rangert etter 18 standarder

Flere barn blir sett og hørt
etter systematisk vurdering

**BEDRE
TILVENNING
MED BÆRE-
SLYNGER**

Hva er det med Lise?

va er det med ham? Hvorfor kan han ikke sitte stille i fem minutter? En kjent frase som kan komme som et sukk etter middagen med aktive barn. Kanskje har du, som jeg, opplevd det på en dag du er sliten, eller har mange tanker i hodet? Et besøk i en barnehage i Kristiansand fikk meg på nye tanker.

Taremareskogen barnehage har vært med i et av Nordens største kommuneprosjekt for å forbedre kvaliteten i barnehagen og skolen. Det har gitt resultater. Flere barn trives, færre blir mobbet, barns språk og sosiale ferdigheter er bedre, og det er mindre forskjeller mellom barnehagene. En av forklaringene på de gode resultatene er at alle barnehageansatte har gått fra å spørre: «Lise kommer ikke inn i lek – hva er det med Lise?» Til å spørre: «Lise kommer ikke inn i lek – hva skjer i samspillet mellom Lise og omgivelsene, når hun ikke kommer inn i lek?» Enhetsleder Solveig M. Voie i Taremareskogen barnehage forteller at de før var mer opptatt av å korrigere barnets atferd. Nå analyserer de faktorer rundt barnet som gjør at det ikke trives. De jobber med relasjoner, ser på de voksnes kroppsspråk og mimikk.

– Et barn kan se på de voksne hva de mener uten at de voksne har sagt noe, påpeker Voie. Det er lett å kjenne seg igjen i det.

I Australia er relasjoner også et av kriteriene for en god barnehage. Men de går drastisk mye lenger og rangerer barnehagene ut fra 18 standarder, som du kan lese om i dette nummeret. Et system som fort kan føre til at det viktigste fokuset – relasjoner – lett kan havne i baklekse i kampen for å tilfredstille alle krav.

En annen studie viser at flere barn også blir sett og hørt enn før, når barnehageansatte systematisk vurderer barnas trivsel. Studien er gjort av to forskere på vegne av Utdanningsforbundet. Den viser at når barnehageansatte skriver ned observasjoner blir de mer bevisst egen praksis, og hva som påvirker barnas trivsel. Noen ansatte i studien ville ikke si ordet vurdering i starten. Etter ett og et halvt år med vurdering av barnas trivsel og utvikling endret de syn. – Vi har fått et kritisk blikk på egen rolle, det er ikke barnet, men miljøet rundt som er avgjørende, sier daglig leder i en av barnehagene.

Det er lett å tenke det motsatte – hva er det med barnet – både som foreldre, barnehagelærere og lærere. Har vi en god relasjon til barna, er det lettere å forstå at løpingen i gangene kan bety at 5-åringen kjeder seg, eller at den stille 3-åringen faktisk er overstimulert eller engstelig – og ikke bare en «snill og rolig gutt». Det er nettopp dette nesten alt i livet handler om: Det handler om å bli forstått, bli hørt og å bli sett, og det ønsker vi jo alle, ikke minst barna.

Line

LINE FREDHEIM STORVIK
Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 1.18

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Ann-Kristin Valby
kikki@salgsfabrikken.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no

Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo

På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504–1891

Bekreftet opplag: 30 795 ifølge

Fagpressens Mediekontroll

Utgiver: Utdanningsforbundet

Utgivelsesdato: Første Steg
nr. 1 2018: 28. februar

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden: Mille Gundersen Dørum (5)
Foto: Line Fredheim Storvik

Første steg nr. 2 2018
kommer 29. mai

Innhold

Tema Kvalitet i barnehagen

- 4 Flere barn trives etter fireårig kvalitetsarbeid
- 10 Ser flere barn enn før, når ansatte systematisk vurderer barna
- 12 Barnehagene i Australia rangeres etter 18 standarder

Reportasjer

- 20 Bæreslynger gir tryggere barn og bedre tilvenning
- 24 En koffert med ting gjør lesestunden magisk
- 27 En av tre barnehager øver aldri på alvorlige hendelser
- 32 Fremtidens barnehageforskere; her er seks stipendiater
- 47 Våg å leke med barna, oppfordrer forsker

Fag og forskning

- 38 Bedre foreldremøter når vi deler kunnskap
Royne Berget
- 40 5 veier til mer nærvær i pedagogrollen
Anne Vassaaas
- 44 Hva er profesjonsidentitet?
Ingrid Lund og Liv Grendstad Rousseau
- 48 Ledelse i krysspress
Nina Beate Jensen

12

Debatt og kommentarer

- 60 Salmer fra sandkassa
Morten Solheim
- 62 Hva er kvalitet i barnehagen?
Turi Pålerud

Hver gang

- 2 Leder
- 18 Nyhetsblikk
- 28 Mitt barnehageminne: Helga Flatland
- 30 Lek & Lær: Eksperimentarium
- 34 Portrett: Kjetil Børhaug
- 43 Sideblikk: Christine Otterstad
- 56 Nye bøker
- 52 Barnehagen min: Reine barnehage
- 64 Studentblikk: Bendik G. Johnsen
- 65 Kontaktforum barnehage: Å leve et liv
Ingvild Aga
- 66 Juss: Arbeidsgivers styringsrett
Tone Hagen
- 67 Med styrerblikk: Hverdagsbarnehage
Inger Lise Pettersen

34

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

Her må de ansatte leke med barna

Barnehagen har startet med nye, små lekegrupper og krav om at ansatte må leke med barna. Det har ført til at barna trives bedre.

Taremareskogen barnehage har vært med i det som trolig er Nordens største kommuneprosjekt for å forbedre kvaliteten i barnehagene og skolen; Flik. Det har gitt resultater. Flere barn trives, færre blir mobbet, barns språk og sosiale ferdigheter er bedre, og det er mindre forskjeller mellom barnehagene, viser tre undersøkelser blant ansatte, barn og foreldre i kommunens barnehager fra 2013 til 2017. Prosjektet omfatter alle barn fra 0 til 16 år i Kristiansand.

FRA INDIVID- TIL SYSTEMFOKUS

En av forklaringene på de gode resultatene er at de barnehageansatte gikk fra å ha fokus på individet til å ha

fokus på systemet.

–Før Flik sa vi ofte at «Lise kommer ikke inn i lek – hva er det med Lise?» Nå spør vi: «Hva skjer i samspillet mellom Lise og omgivelsene når hun ikke kommer inn i lek»? forklarer en av prosjektlederne Marianne Godtfredsen. Hun sier det var viktig å legge ansvaret for barnas læringsmiljø på de voksne, og ikke å skyld på barnegruppa de har.

–Det er slutt på at vi skal anta, tro, føle og oppleve at barna har det bra, vi skal vite at kvaliteten er bra, sier Godtfredsen. Hun er barnehagelærer, spesialpedagog og fagutvikler hos oppvekstdirektøren i Kristiansand kommune.

ANALYSERER KROPPSSPRÅKET

I Taremareskogen barnehage viste de første undersøkelsene at ikke alle

⬆ De voksne er mer med i leken enn før vi startet med kvalitetsprosjektet Flik, forteller enhetsleder Solveig M. Voie i Taremareskogen barnehage. Her sammen med barna Mille Gundersen Dørum (5) (f.v.) Ada Kjellevik Olsen (5) og Vilde Angel-Dalane (5).

barna trivdes i barnehagen, og at jentene trivdes mindre enn guttene. Barnehagen delte jenteklikkene i nye lekegrupper og oppfordret foreldrene til å ta med forskjellige barn hjem. Det første til at flere trivdes bedre, ifølge den siste undersøkelsen.

–Før var vi mer opptatt av å korrigere barnets atferd. Nå analyserer vi faktorene rundt barnet som gjør at det ikke trives. Vi jobber med relasjonene mellom voksne og barn; går blant annet inn og ser på de voksnes

kroppsspråk og mimikk. Et barn kan se på de voksne hva de mener uten at de voksne har sagt noe, forteller enhetsleder Solveig M. Voie i Taremareskogen barnehage. Alle ansatte har hver måned et PA-møte, et møte med pedagogisk analyse av hendelser som har skjedd siden sist.

–Når vi tar opp utfordringer blir alle bevisste på og enige om hva vi skal jobbe med. Det gir alle trygghet på hva vi skal si og gjøre for å møte barna, sier pedagogisk leder Randi Josefine

Martinsen. Hun sier de ansatte også har endret stemmebruk og ordvalg.

–Barna tar bedre imot beskjeder når du har rolig, enn høy stemme. Vi er også opptatt av at voksne kan si unnskyld om de har tatt feil, sier Martinsen.

SLUTT PÅ «BRANNSLUKKING»

De har også jobbeseminar der de reflekterer over egen praksis. Målet er å skape et godt og trygt arbeidsmiljø.

–Det er viktig å gå inn i oss selv og

1

2

6 KVALITETSVERDIER

Barnehager i Kristiansand skal vurderes ut fra disse kriteriene:

1. Barn, unge og voksen har en absolutt verdi.
2. Barn og unge vil lære, og vil vise at de har lært.
3. Si «du vil når du kan», i stedet for «du kan når du vil». Det er de profesjonelle voksnes ansvar å hjelpe barnet med å kunne.
4. Barn og unge som finner mening og deltar: Hva er god kvalitet for gutter? Løper Anders i gangen fordi det er gøy, eller fordi han kjeder seg? Det er de profesjonelle voksnes ansvar å ha et bra tilbud til barna.
5. Barn og unge som får medopplevelse samarbeider: Gode relasjoner barna mellom er viktig for å unngå utenforskap.
6. Alle barn skal oppleve at de er betydningsfull i fellesskapet, uavhengig av forutsetninger.

Kilde: Spesialpedagog og barnehagelærer Marianne Godtfredsen, prosjektleder i Flik

1. Lekegruppa har gjort at ingen barn vandrer rundt lenger når de kommer, og det er en roligere atmosfære, forteller pedagogisk leder Randi Josefine Martinsen. Barna, som Linus Larsen Magnusson (f.v.), blir godt kjent med flere barn og voksne. 2. De voksne er mer med i leken enn før vi startet med kvalitetsprosjektet, forteller enhetsleder Solveig M. Voie i Taremareskogen barnehage. Her sammen med barna Ada Kjellevik Olsen (5) (f.v.), Petter Norheim Sirevaag (5), Theodor Reinertsen (5), Vilde Angel-Dalane (5) og Mille Gundersen Dørum (5)

være bevisste voksne. Vi må tørre å si ifra for å bli bedre. Vi snakker om at det er handlingen som må justeres, og at det ikke er noe galt med deg som person. Vi skal spille hverandre gode, påpeker Voie. Pedagogisk leder Stine Olsen forteller at kvalitetsprosjektet har hjulpet ansatte til å tenke på miljøet rundt barnet og ikke bare på barnet alene.

–Vi er blitt mer bevisst på læringsmiljøet. Vi har endret syn på straks-tiltak og slipper «brannslukking». Jeg vil påstå at synet på barna og deres verdi har blitt styrket i personalgruppa, sier hun. De har også oppdaget at noe de trodde var en utfordring ikke var det likevel, slik som garderobesituasjonen.

–Det var overgangen fra lek til påkledning vi måtte endre på, sier Olsen.

LEKEVALG

Barnehagen har også opprettet lekevalg med inntil 5 barn og en voksen i gruppa daglig. Barna kan velge mellom fem aktiviteter når de kommer, og er togbanegruppa full må de velge spillgruppa eller bilgruppa.

–Lekegruppene har gjort at ingen barn vandrer rundt lenger når de kommer, og det er en roligere atmosfære, forteller pedagogisk leder Randi Josefine Martinsen. Barna bytter gruppe etter 15–20 minutter og har fått flere relasjoner med både barn og voksne. De har også «hjertesamlinger» med barna der de har fokus på

1

1. Barna velger lekegruppe når de kommer i barnehagen, og bytter etter 20 minutter. Dermed leker de med andre barn enn de ellers ville ha gjort. 2. Pedagogisk leder Stine Olsen forteller at kvalitetsprosjektet har hjulpet ansatte til å tenke på miljøet rundt barnet og ikke bare på barnet alene. Her leser hun ute for Petter Norheim Sirevaag (f.v.) og Florian Johan Fronth. 3. Linus Larsen Magnusson (3) (t.v.) og Synne Agathe Vaaga er hver dag med i små lekegrupper der ansatte, som assistent Marianne Thorsen, leker sammen med dem.

vennskap og snakker om hvordan barn og voksne er mot hverandre.

MÅ LEKE UTE OG INNE

De voksne må også leke med barna, både inne og ute.

–Arbeidet vårt er å være sammen med barna og ikke stå og prate sammen. Det fører til at de voksne blir mer kjent med flere barn, og de er mer bevisste på å sette barn i gang med lek, eller være støttespillere. Det er viktig at barna kjenner seg trygge og har det godt her, sier Voie. Under måltidene har de også små grupper med seks barn og en voksen som sitter atskilt fra hverandre. Det bidrar til gode samtaler og at barna lærer sosiale ferdigheter og språk. Voie forteller at

2

3

det var utfordringer med Flik i starten, fordi det tok tid og målene, spesielt for assistenter og fagarbeidere, var høytsvevende med vanskelig språk. –Våre gode PA-ledere har veiledet dem og funnet et passende språk, så nå er praksisen en naturlig del av hverdagen, forteller Voie. De ansatte har fått et felles språk og jobber mye med felles barnesyn.

STORE KVALITETSFORSKJELLER

–Vi vil ikke fremstå som vi har alt på stell, det er fremdeles barn som opplever å bli mobbet i Kristiansand-barnehagene, sier prosjektleder Marianne Godtfredsen. Forskning viser at mellom 8 og 10 prosent av norske barnehagebarn

⬆ Prosjektleder Marianne Godtfredsen i Flik har hatt fagoppfølging på ledernivå i alle barnehagene tre ganger etter hver kartlegging. Hun er opptatt av at oppfølgingen ikke er tilsyn, men kvalitetsutvikling.

FLIK

- Står for Forskningsbasert læringsmiljøutvikling i Kristiansand.
- Prosjekt over 4 år med tre kartleggingsundersøkelser om barns trivsel, utvikling og læringsutbytte. Barn, ansatte og foreldre har deltatt.
- Er nå en del av barnehagenes og skolenes daglige drift.
- Omfatter 68 private og kommunale barnehager med ca. 3500 barn og 10.500 skoleelever fra 0 til 16 år og 2500 ansatte.
- Forskere fra Universitetet i Ålborg, Universitetet i Agder og Høgskolen i Hedmark har vært med.
- Tre felles mål for barnehage og skole: Et inkluderende læringsmiljø som gjør at barna trives bedre, lærer mer og det er mindre mobbing.
- Resultater:
- Barna trives bedre i barnehagen. De blir i mindre grad ertet og plaget enn før og har venner.
- Barns språk og sosiale ferdigheter er bedre.
- Barnehagene har fått bedre kvalitet, og det er mindre variasjon mellom barnehagene.
- Foreldrene er litt mer fornøyd med barnehagene i 2017 enn i 2013.

Kilde: www.kristiansand.kommune.no/flik

DET VIKTIGSTE ER HVA SOM ER OPPLEVD GOD KVALITET FOR BARNA.

GOD BARNEHAGEKVALITET

Care er en studie med 3400 foreldre og 3200 barnehageansatte i 11 europeiske land; Norge, Belgia, Danmark, Finland, Tyskland, Hellas, Italia, Nederland, Polen, Portugal og England. Studien er i regi av EU. *Care* definerer god barnehagekvalitet slik:

På statlig og regionalt nivå

Felles retningslinjer og mål for barnas trivsel, læring og utvikling. Rammeplan med nasjonale retningslinjer med mulighet for lokale tilpasninger. En time i uken til faglig utvikling for å utvikle egen praksis. Eget system for å måle barnehagene i alt fra sikkerhet, hygiene og faglig utvikling til arbeidsforhold og pedagogiske planer.

Barnehagene

Følger nasjonale standarder for gruppestørrelse, sikkerhet, hygiene, voksentetthet og ansattes utdanning. Barna skal ha et stille område og mulighet for fysisk aktivitet inne og ute. Har god kontakt med andre instanser barna måtte trenge hjelp fra.

I barnegruppen

Skape et positivt miljø preget av varme, nærhet, entusiasme og gode relasjoner mellom ansatte og barna og barna imellom. De ansatte hever sjelden stemmen, bruker aldri fysisk avstraffelse eller sarkasme for å sette grenser. De ansatte er sensitive for hvert enkelt barn og møter barnas behov. De ansatte tar barnas perspektiv, lar barna ta initiativ og være med å bestemme i lek og aktiviteter. Har aktiviteter i mindre grupper og en-til-en-kommunikasjon. De ansatte bidrar til relasjoner og samarbeid barna imellom og sørger for at de føler tilhørighet. Tilbyr barna aktiviteter inne og ute som gir dem mulighet til å utforske, oppdage, løse problemer, og late som. Ansatte dokumenterer daglig barnas aktiviteter gjennom observasjon eller andre verktøy. Ansatte har god dialog med foreldre.

For det enkelte barnet

Barnet trives og har gode relasjoner til ansatte og andre barn. Barna føler seg respektert, verdsatt og trygge og tør å vise følelser. Barna får delta i meningsfulle og utfordrende aktiviteter tilpasset barnets nivå og som bidrar til utvikling. Barna får hjelp til å utvikle litt potensial, motoriske ferdigheter, lærer å regulere følelser og får sosial kompetanse, som bidrar til god mental helse.

Kilde: *Care—Curriculum and Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (2017).*

opplever mobbing.

–Det har vært store kvalitetsforskjeller mellom barnehagene. Det ønsket vi å redusere. Alle barn skal bli møtt med samme kvalitet, forteller Godtfredsen. Målet med Flik er en felles kompetanseheving for personalet i alle barnehager og skoler i Kristiansand og å skape et inkluderende læringsmiljø som gjør at barna trives.

KVALITETSBAROMETER

De ansatte i Kristiansand-barnehagene omtales som profesjonelle voksne og skal jobbe mot tre felles mål og seks kvalitetsverdier (se liste s. 6).

–Når folk skal vurdere kvaliteten i barnehagen skal de knytte det til de seks verdiene, som er et kvalitetsbarometer, forklarer Godtfredsen. Det viktigste er hva som er opplevd god kvalitet for barna, som er å få venner og å ha noen å leke med, ifølge barna i Flik-undersøkelsen.

– Vi ser av resultatene at det å høre til skaper vennskap og trivsel, som igjen fører til at barna utvikler seg mer, lærer mer og blir rausere med andre, sier prosjektlederen.

–En slik kvalitativ forbedring i barnehagetilbudet i en hel kommune er trolig ikke tidligere dokumentert i Skandinavia. Resultatene viser at det er mulig å utvikle kvalitet i barnehagen, sier pedagogikkprofessor Thomas Nordahl ved Høgskolen Innlandet, som er en av forskerne i Flik-prosjektet.

HVA ER GOD KVALITET?

Professor Thomas Moser sier det finnes forskjeller på hva vi anser som

god barnehagekvalitet i Europa.

–Men våre studier viser at det finnes forbausende flere likheter enn forskjeller, sier Moser. Han er professor ved Høgskolen i Sør-Øst-Norge og er en av forskerne i den store europeiske studien *Care*, som omfatter 11 land og har gitt ut over 25 rapporter om kvalitet i barnehagen. Et kriterium på god kvalitet er at barnehagen har et miljø som bidrar til å styrke barns utvikling og trivsel. God kvalitet er også å høre barnas mening og å se på barndom som en viktig verdi.

–Det er store kulturelle forsk-

jeller i barnehagene, men ser vi på læreplanene er det mange likheter som fagområder og fokuset på barnet i sentrum. Praksisen er likevel ulik, påpeker Moser. Barnehagens struktur påvirker også hva ulike land definerer som god kvalitet.

–Muligheten for samspill er en annen i en fransk barnehage med 1 voksen på 28 barn, enn i en norsk barnehage med 16 barn på tre voksne, og vi justere kravene til kvalitet ut fra det, sier Moser. God barnehagekvalitet har, ifølge forskeren, best effekt for barn fra familier med lav utdanning.

① Professor Thomas Moser sier det finnes forskjeller på hva vi anser som god barnehagekvalitet i Europa.

Over 5500 følger Første steg på Facebook

Bli med og følg oss du også!

Her får du
nyheter, forskning
og debatter innen
barnehagefeltet.

facebook.com/forstesteg

**Første
steg**

Barnehager som driver systematisk med vurdering endrer egen praksis på flere områder, som i tilvenningen og rundt måltidene, viser ny studie av Gerd Sylvi Steinnes (t.v.) ved Høgskulen i Volda og førsteamanuensis Liv Torunn Eik ved Høgskolen i Sørøst-Norge.

ANSATTE SER FLERE BARN ENN FØR

TEKST OG FOTO:

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Flere barn blir sett og hørt når barnehageansatte systematisk vurderer barns trivsel, viser studie.

Flere barn blir aktivt sett når ansatte systematisk vurderer barns trivsel og utvikling; som de stille barna, og de som ser ut til å trives, sier førsteamanuensis Liv Torunn Eik ved Institutt for pedagogikk ved Høgsko-

len i Sørøst-Norge. Hun har forsket på vurderingsarbeid i barnehagen sammen med førsteamanuensis Gerd Sylvi Steinnes ved Høgskulen i Volda, på oppdrag fra Utdanningsforbundet.

ENDRET PRAKSIS

Vurderingsarbeidet endret barnehagenes praksis på flere områder, som mer tid til hvert barn i tilvenningsperioden, ny praksis rundt måltidene eller mer fleksible dager. De ansatte begynte også å observere barna mer.

–Når mer blir nedskrevet og dokumentert blir barnehagelærerne mer bevisst på egen praksis og hva som påvirker barns trivsel og utvikling, forteller Steinnes. Hun sier barnehagelærerne også opplevde å stå tryggere og stole på egne vurderinger i

møte med PPT og andre instanser.

–De ansatte gikk fra en hovedsakelig individuell til en kollektiv vurderingspraksis, fordi erfaringene og begrunnelsene ble delt og drøftet, sier Eik.

REDD FOR NYE OPPGAVER

Styrere og barnehagelærere i en privat og en offentlig barnehage har deltatt i studien. De har fått veiledning underveis og har drøftet erfaringer.

–De ansatte var først skeptiske til at vi skulle se dem i kortene og redde for å få flere pålagte oppgaver, men etter hvert opplevde de seg som medforskere, sier Steinnes. Målet har vært å få kunnskap om arbeidsmåter og prosesser knyttet til vurderingen av barns trivsel og

utvikling, og å få erfaring om hva som er viktig for å utvikle en kultur for vurdering i barnehagen.

KRITISK TIL VURDERING

Selv de mest skeptiske mot vurdering endret syn underveis, ifølge forskerne. –Noen ansatte ville ikke si ordet vurdering i starten og var motstandere av Tras. Etter et og et halvt år med systematisk vurdering av barns trivsel og utvikling endret de syn: «Nå har vi avkriminalisert vurderingsbegrepet», sa en ansatt etterpå, forteller Eik. Barnehagelærerne i studien ble ikke pålagt å bruke kartleggingsverktøy, med valgte ulike verktøy ut fra når det fungerte for dem. Noen lagde egne kriterier for små barns trivsel, andre brukte observasjon eller ferdiglagde skjema.

–Det er situasjonen som bestemmer hva barnehagelærerne mener er riktig å gjøre, og det er opp til dem å gjøre valg av metoder, sier Eik.

KRITISK BLIKK PÅ EGEN ROLLE

Daglig leder Jane Ophus i Camenberten Kanvasbarnehage i Sørums kommuner sier flere barn blir sett etter at barnehagen deltok i studien. Barna får også raskere hjelp. Hun forteller at en felles forståelse har vært avgjørende for å få til et systematisk vurderingsarbeid. Før hadde de muntlige overføringer, nå er de skriftlige. De har laget egne observasjonsskjema. Ophus mener de sparer tid på det, fordi de kan hente tidligere vurdering ved behov, i stedet for å starte på nytt.

–Vi har også fått et kritisk blikk på

“
DET ER SITUASJONEN SOM BESTEMMER HVA BARNEHAGELÆRERNE MENER ER RIKTIG Å GJØRE, OG DET ER OPP TIL DEM Å GJØRE VALG AV METODER.

egen rolle, om hvordan vi som voksne fremmer eller hemmer barns trivsel. Det er ikke barnet, men miljøet rundt som er avgjørende, sier Ophus. Daglig leder Robert Ullmann i Kanvas hadde trodd rapporten skulle være mer negativ mot vurderingsarbeid.

–Det er politisk strid og faglig uklarhet om vurderingsarbeid. Erfaringene i rapporten kom innenfra, fra barnehagelærerne selv, og da blir det bærekraftig, sier han. Hege Sevatdal påpeker at deltakerne i studien har fått en mer bevisst måte å jobbe på og felles praksis. Hun er seksjonssjef for barnehageseksjonen i Oslo kommune, som har hatt en barnehage med i studien.

GI KUNNSKAP TIL FLERE

Nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet sier de satte i gang forskningsprosjektet fordi barnehageeiere gjerne vil utstyre barnehagene med vurderingsverktøy. I tillegg er både myndigheter og politikere opptatt av vurderingsarbeid.

–Mange av det som leveres, opplever mange barnehagelærere som dårlig. Samtidig er det ikke lett å oppdage at barnehagelærerne har tydelige og gode alternativer til kartleggingsskjema, sier Valås. De ønsker at forskningsprosjektet skal gi kunnskap til flere.

–En av de viktigste konklusjonene i rapporten er at godt vurderingsarbeid i barnehagen handler mer om kunnskap og holdninger, enn om metodikk, sier Valås.

OM STUDIEN

Omfatter barnehagelærere og styrere i to barnehager; en offentlig og en privat fulgt over 1,5 år av to forskere.

Resultater:

Fra en individuell til en mer kollektiv vurderingspraksis.

Barnehagelærerne:

- Deler og drøfter vurderinger.
- Får økt felles forståelse.
- Bruker mange ulike metoder.
- Får flere barn på blokk, altså observerer og fanger opp flere barn som trenger oppfølging enn før.
- Får større trygghet i egne vurderinger.

Kilde: «Flere barn på blokk», rapport fra et forsknings- og utviklingsprosjekt om vurderingsarbeid i barnehagene gjort av førsteamanuensis Gerd Sylvi Steinnes ved Høgskulen i Volda og førsteamanuensis Liv Torunn Eik ved Institutt for pedagogikk ved Høgskolen i Sørøst-Norge på oppdrag for Utdanningsforbundet.

⬆ Vi har fått et kritisk blikk på egen rolle, om hvordan vi som voksne fremmer eller hemmer barns trivsel, sier daglig leder Jane Ophus i Camenberten Kanvasbarnehage i Sørums kommuner som har deltatt i forskningsprosjektet.

TEKST OG FOTO:
Andrea Thiis-Evensen
Frilanser i Australia
andrea.thiis.evensen@gmail.com

Topprangering av barnehager

Barnehagene i Australia rangeres ut fra 18 standarder og målet er å havne på topp. – Ingen liker å bli dømt av andre, men uten grenser og regler blir man fortapt, sier direktør Michelle Walker for en av barnehagene i toppen.

2

25 minutters togtur fra Melbourne sentrum ligger barnehagen Jindi Worobacks Children Centre.

Den er kåret til en av Australias beste barnehager rangert ut fra en nasjonal standard.

– Å få denne rangeringen er et bevis på at vi gjør noe veldig riktig, forteller Helen Bonett, assisterende direktør i barnehagen. Helen har jobbet i barnehagen siden starten i 1997.

7 KVALITETSSOMRÅDER

Australske barnehager blir rangert etter hvilken standard de oppnår, og kun 53 barnehager har fått den høyeste rangeringen, *Excellence* (Utmerket.) Jindi Worobacks Children

Centre er en av disse. Rangeringen er basert på 7 kvalitetsområder og 18 standarder, som er bestemt av *Australias National Quality Standard*. Etter å bli inspisert opp mot den nasjonale kvalitetsstandarden, får barnehagene en rangering. Den laveste rangeringen er *Significant Improvement Required* (vesentlig forbedring kreves) og den høyeste er *Excellence*. Eksempler på standarder er miljø for utvikling og læring, sikkerhet, sunn mat og fysisk aktivitet, relasjoner og godt foreldresamarbeid.

FOKUS PÅ URBEBOLKNINGEN

Barnehagen Jindi Worobacks Children Centre, som Første steg besøker, har en slitt fasade, men i det du går inn hoveddøra forstår du raskt hvorfor den er en av Australias beste. Du blir med en gang overveldet av barneha-

gens unike fokus; urbefolkningens (aboriginernes) rettigheter og kultur. Det er en av grunnene til at barnehagen er på topp.

Michelle Walker, direktør og co-education- leader, har jobbet i Jindi Worobacks barnehage i 17 år, og forklarer hvordan man oppnår den høyeste rangeringen.

LAGDE BOK MED BEVIS

– For å få høyeste rangering må du først motta *Exceeding* i alle områder, og bevise hvorfor barnehagen fortjener rangeringen. Vi lagde en bok, som bevis, der vi forklarte hvordan vi oppnådde kravene for *Excellent*-rangering, forklarer Michelle. Et par måneder etter at de sendte søknaden kom svaret: barnehagen ble godkjent for

Vincet går i Jindi Worobacks barnehage som har fått den høyeste rangeringen blant australske barnehager blant annet for sitt utdanningsprogram, fokus på urbefolkningen, service og utemiljø.

1. I tillegg til å ha fått Australias høyeste rangering for barnehager, har Jindi Worabacks barnehage mottatt flere priser for beste barnehage lokalt og nasjonalt. 2. Barnehagen har gjennom årene vunnet flere priser, som «Årets barnehage i Victoria og Tasmania» i 2011, og «Årets Barnehage i Australia» i 2015. 3. Utenfor barnehagen henger et enormt skilt som gratulerer barnehagen for prisen de vant for «Årets Barnehage i Australia» i 2015.

topprangering. Denne rangeringen kan kun bli tildelt av ACECQA, Australias Children Education and Care Quality Authority. Å få *Excellent* rangering betyr, ifølge ACECQA, at barnehagen har bevist hvordan den overgår den nasjonale standarden.

–Vi ble både sjokkerte og glade da vi mottok denne rangeringen, forteller Helen Bonett, assisterende direktør i barnehagen. Barnehagen har også vunnet flere priser for beste barnehage lokalt og nasjonalt.

BLANDEDE REAKSJONER

Mange barnehager i Australia har en lang vei å gå for å nå standarden *Excellence*. Ifølge Michelle fikk den nye kvalitetsstandarden blandede reaks-

joner da den kom i 2012.

– Det var mye frykt rundt den nye kvalitetsstandarden. Ingen liker å bli dømt av andre, men mennesker trenger regler og retningslinjer i livet sitt. Voksne er akkurat som barn, uten grenser og regler blir man fortapt, forklarer Michelle.

Ifølge ACECQA er hensikten bak rangeringssystemet å løfte kvaliteten i barnehagene og å forsikre australske myndigheter om at det nasjonale rammeverket er på plass. Michelle mener det er flere grunner til at rangeringssystemet er viktig.

VIKTIG FOR FORELDRENE

– Rangeringen er bra ut fra et familieperspektiv. Det er viktig for foreldre å sende barnet sitt til et trygt sted med

god kvalitet. Rangeringen gjør det lettere for foreldrene å velge, forteller Michelle. Jindi Worabacks Children Centre er foreldrestyrt og støttet økonomisk av dem.

– Det er viktig å kunne være helt sikker på at man sender barnet sitt til et trygt sted, med høy kvalitet. Rangeringen gir oss foreldre fred, fordi vi vet hva slags sted vi sender barna våre til, forklarer Angela Vandewiel, som leverer Adreyan (4) i barnehagen.

LAV RANGERING

– Hva skjer med barnehagene som ikke oppnår høy rangering?

– Det er utrolig frustrerende for en barnehage å ikke forstå hva som fører til at man blir tildelt en lav rangering. Derfor jobber vi sammen og støtter

“
VOKSNE ER AKKURAT SOM BARN,
UTEN GRENSER OG REGLER BLIR
MAN FORTAPT.

1. Maria De Luca er barnehagelærer for de største barna, som Rowan (f.h.), Ethan, Edvin, Tyso og Raffaella og har akkurat kommet tilbake til barnehagen etter å ha blitt tildelt pris i Sydney. 2. Angela Vandewiel med sønnen Adreyan (4) sier rangeringen gir foreldre fred, fordi de vet hva slags sted de sender barna til. 3. – Vi kommer aldri til å være perfekt, fordi det perfekte finnes ikke. Men man kan alltid bli bedre, mener Michelle Walker, direktør i barnehagen.

1. Queenie (f.h.), Chloe, Ryan N, Gabriella og Emily er fire av 95 barn som er i Jindi Worobacks barnehage hver dag, og alle elsker å være ute, uansett vær. 2. De minste barna har sin egen store uteplass, der de kan leke fritt. 3.– Å få denne rangeringen var et bevis på at vi gjør noe veldig riktig, forteller Helen Bonett, assisterende direktør i barnehagen. 4. Urbefolkningen i Australia har et stort fokus i barnehagen, som ørnen Banjo, skaperen av aboriginenes land. 5. Den prisbelønte barnehagen ligger bortgjemt på Victoria Campus utenfor Melbourne.

hverandre, forklarer Helen.

Jindi Worobacks barnehage startet en støttegruppe for andre barnehager i nærområdet, slik at barnehagene kan veilede hverandre. Foreløpig er 9 sentre med i «Brimbank NQS Early Childhood Professional Service Support Group».

–Vi føler at nå som vi har oppnådd Excellence er det vår rolle å dele vår kunnskap, slik at andre barnehager kan bygge opp sin profil og sin evne til å levere kvalitetsprogrammer, forklarer Michelle.

BLIR ALDRI PERFEKT

Excellence-rangeringen løper ut etter en tid, og Helen og Michelle har allerede startet arbeidet om å søke på nytt, i håp om å få beholde rangeringen.

– Det har tatt oss 17 år å bygge opp denne barnehagen og det fantastiske teamet som jobber her. Rangeringen kom ikke over natta. Vi kommer aldri til å være perfekt, fordi det perfekte finnes ikke. Men man kan alltid bli bedre, forteller Michelle.

**RANGERINGEN GIR OSS
FORELDRE FRED, FORDI VI
VET HVA SLAGS STED VI
SENDER BARNA VÅRE TIL.**

➔ Maria De Luca vant «Årets Barnehagelærer» i Victoria og Tasmania i 2017, og kom på annenplass for tilsvarende pris nasjonalt i Australia.

KÅRET TIL ÅRETS BARNEHAGELÆRER

Maria De Luca er kåret til en av Australias beste barnehagelærere.

Maria kom på annenplass av 1200 nominerte. Hun fikk prisen for sitt unike arbeid med fokuset på urbefolkningen i landet. Maria flyttet fra Chile til Australia da hun var 14 og har alltid drømt om å bli barnehagelærer.

TIER OM URBEFOLKNINGEN

–Da jeg begynte å jobbe i denne barnehagen i 1997 oppdaget jeg at det var veldig annerledes enn i Chile. I Chile er du nødt til å forstå både landets historie, og urfolkets historie. Jeg forsto ikke hvorfor dette ikke var et fokus i australske barnehager, så jeg begynte å lære barna om urbefolkningen, aboriginere, forteller Maria. Flere mener at urbefolkningens rettigheter og kultur snakkes for lite om i australske skoler og barnehager, men i Marias barnehage gjør de det hver dag.

ØRN I TAKET

Maria har studert urfolket på universitet. I hver avdeling er det store fargerike malerier, urfolkets kunst og australske dyr er malt på veggene, kvister og kongler henger fra taket, og i en avdeling vokter den enorme hjemmelagde ørnen, Banjo, over barna. Banjo var skaperen av aboriginenes land, ifølge historien.

IKKE BARE BUMERANGER

– Det er viktig å lære barn at landet opprinnelig tilhørte Australias urfolk. Barna må forstå at urfolket ikke bare går rundt med ansiktsmaling eller bumeranger. De er i dag vanlige mennesker akkurat som oss, men de fortjener vår respekt, etter all smerten de har vært gjennom, forteller Maria. Jindi Worobacks barnehage skiller seg ut fra andre på grunn av måten de inkluderer urbefolkningens kunst, dans, lærdom og kultur i barnas hverdag. Barnehagen har tre enorme uteplasser, en av uteplassene heter Aboriginerhagen.

NATIONAL QUALITY STANDARD

En nasjonal kvalitetsstandard for barnehager i Australia innført i 2012

Antall barnesentre som er med: 15 593

Antall Barnehager: 7111

Antall førskoler: 3123

Barnehagene rangeres ut fra disse kategoriene fra høyest til lavest:

- Eksellent (utmerket)
- Exceeding National Quality Standard (overgår den nasjonale kvalitets standarden)
- Meeting National Quality Standard (møter den nasjonale kvalitets standarden)
- Working Towards National Quality Standard (jobber mot den nasjonale kvalitets standarden)
- Significant Improvement Required (vesentlig forbedring kreves)

Antall barnesentre innenfor hver kategori:

- Utmerket: 53 stk.
- Overgår: 4182 (31 %)
- Møter: 5699 (42 %)
- Jobber mot: 3690 (27%)
- Vesentlig forbedring kreves: 39 stk.

Barnehagene rangeres ut fra sju områder:

1. Utdanningsprogram og utførelse
2. Barnas helse og trygghet
3. Fysisk miljø
4. Bemanningsordninger
5. Relasjonen til barna
6. Samarbeid med familier og lokalsamfunn
7. Ledelse og service

Barnehagene rangeres også ut fra 18 standarder som blant annet miljø for utvikling og læring, uteområdet, ledelse og personalpolitikk, barnets sikkerhet, gode betingelser for barnets fysiske og psykisk helse, sunn mat, fysisk aktivitet, relasjoner, personalets service, planer for forbedring og godt foreldresamarbeid.

Tips oss om ny forskning og
nyheter på **forstesteg@udf.no**

TEKST:
Bjørnhild Fjeld

FOTO:
Fotolia.com

VET IKKE AT DE KAN FÅ GRATIS BARNEHAGE

6 AV 10 FAMILIER med lav inntekt kjenner ikke til ordningen med gratis kjernetid, og mange vet heller ikke at det er mulig å få redusert pris i barnehagen, viser ny rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Fra 2016 fikk alle 3 til 5-åringer fra familier med inntekt under 417.000 kroner rett til 20 timer gratis barnehage i uken. **(NTB).**

Barnebok om integrering

Fem elever ved Akademiet videregående skole i Sandnes har laget en barnebok om hverdagsintegrering gjennom sin ungdomsbedrift. Hovedpersonen er løven Marafiki fra Tanzania som flytter til Norge uten å kunne språket. Gjennom tekst og tegninger ser vi hvordan løven blir venner med de andre dyrene uten å snakke. Boken er i bruk i flere barnehager.

tiltak må til for å forebygge vold mot barn, mener Svein Mossige, leder av Voldsprogrammet ved NOVA på Oslo Met-storbyuniversitetet. Disse er:

1. Snakke om og spørre om vold
2. Følge opp ekstra utsatte barn
3. Jobbe med familier over tid
4. Løfte nabolag med dårlige levekår
5. Mer forskning på hva som virker.

(Forskning.no)

VIL IKKE BARNET I BARNEHAGEN?

– Det er verken trass eller behov for oppmerksomhet som gjør at barn plutselig ikke vil i barnehagen, men et rop om hjelp, sier den danske barnepsykologen Margrethe Brun Hansen til det danske Fagbladet for barn og unge. Hun oppfordrer barnehageansatte til å undersøke hva som ligger bak. – Atferdsendring er alltid et varsel om noe, sier hun. Kanskje bestevennen er syk, noen har sagt noe stygt, ødelagt noe eller avvist barnet. Psykologen understreker at barnehagevegring alltid har en grunn og ikke skjer fordi barnet er «vanskelig».

VENNSKAP HJELPER UROLIGE BARN

Små barn som har venner og føler seg trygge, kan få mindre ADHD-symptomer, mener forsker Frode Stenseng ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU). Han har brukt data fra forskningsprosjektet Tidlig Trygg i Trondheim, der 1000 fireåring er blitt fulgt frem til de er 12 år. Det å oppleve å ha få venner, ikke bli likt av andre barn og bli ertet når man er fire år, gir en svekket utvikling av selvregulering frem til seks års alder.

- Når vi vet hvor viktig selvregulering er for å lykkes på skolen, sosialt og å få gode relasjoner, så viser funnene

hvor viktig det er å
lage et godt og
inkluderende
sosialt miljø
for de minste,
sier forskeren.
**(Barnehage.
no)**

» «DE PERSONENE SOM ER VANSKELIGST
Å OVERBEVISE OM AT DE TRENGER
HVILE ER BARN VED SENGETID.»

SHANNON FIFE (1888-1972),
Journalist

Barnehagelærere inn i ekspertgruppe

Kunnskapsministeren har satt ned en ekspertgruppe som skal se på barnehagelærerrollen, og levere en rapport innen 1. desember i år. Disse sitter i gruppa: Professor **Kjetil Børhaug**, (Universitetet i Bergen (leder)), avdelingsleder **Helene Berntsen Brennås**, (Nardosletta barnehager, Trondheim), daglig leder **Øyvind Hornslien**, (Betha Thorsen Kanvas-barnehage, Oslo), førsteamanuensis **Gerd Sylvi Steinnes**, (Høgskolen i Volda), professor **Thomas Moser**, (Høgskolen i Sørøst-Norge, Institutt for pedagogikk, Campus Vestfold), professor **Anton Havnes**, (senter for profesjonsstudier, Oslo Met), førstelektor **Anne Myrstad**, (Universitetet i Tromsø, Institutt for pedagogikk og lærerutdanning), førstelektor **Kari Hoås Moen**, (Høgskolen Dronning Mauds Minne) instituttleder **Hege Fimreite**, (Høgskolen på Vestlandet, institutt for barnehagelærerutdanning i Sogndal.) (*Regjeringen.no*)

prosent av norske barn i alderen ett til fem år går ikke i barnehage, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Det går flere barn i barnehage nå enn i 2010, og økningen skyldes at flere ett- og toåringer starter i barnehagen.

APP SKAL FORNYE SANGKULTUR

Oslo Met - Storbyuniversitetet har fått seks millioner kroner til å utvikle en ny app som skal bidra til at norske barnehager og skoler synger flere varierte sanger. Det er fordi barnehagene stort sett velger blant 20 klassiske barnesanger – og de fleste er fra før 1960, som Bæ, bæ lille lam, Lille Petter edderkopp og Bjørnen sover.

Pedagog Pia Rønver i Stenstrup barnehage i Danmark opplever at barn som Alva får dekket behovet sitt for nærhet i bæreslyngene. Foto: Britta Napier

BÆRESLYNGER GIR TRYGGERE BARN

Bruken av bæreslynger i barnehagen gir raskere tilknytning, tryggere barn og bedre tilvenning, viser ny forskning.

TEKST:
Miriam Lykke Schultz
Frilansjournalist i Danmark
ms@stickelberg.dk

“
BARN FALLER RASKERE
TIL RO NÅR DE BLIR MØTT PÅ
SITT BEHOV FOR NÆRHET.

En ny ettåring starter i barnehagen, vil sitte på armen og gråter med en gang du setter det ned, fordi et annet barn trenger trøst. Kjenner du deg igjen?

Det gjør pedagog Pia Rønver fra barnehagen Stenstrup i Svendborg i Danmark. Derfor fikk hun ideen til å bruke bæreslynge i tilvenningsperioden.

– Jeg opplevde at jeg alltid kom til kort når et nytt, utrygt barn startet i barnehagen. Det gjorde vondt langt inn i sjelen når jeg måtte sette barnet ned fordi et annet barn trengte meg mer. Jeg er den første personen barna skal forholde seg til når foreldrene ikke er der. Derfor er det avgjørende å skape god følelsesmessig kontakt og tilknytning. Det er fundamentet for all utvikling, sier Rønver.

VIDEOFILMET BARN

Ideen med å bruke slynge fikk Pia Rønver i forbindelse med det store, danske forskningsprosjektet *Barnet i sentrum*. Sammen med flere andre pedagoger filmet hun barn i slynger og diskuterte det med forskere i etterkant, for å se hvilken betydning den tette berøringen hadde for barna. Og resultatet er tydelig, ifølge lektor Ole Henrik Hansen, ved Danmarks institutt for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved

Aarhus Universitet. Han er forsker i prosjektet, der 300 danske barnehager har deltatt.

– Barna faller raskere til ro når de blir møtt på sitt behov for nærhet. Barnet utvikler seg bare i samspill og gjennom relasjoner, så derfor vil det være nær oss i stedet for å ligge alene i vogna. Slyngen er et effektivt verktøy for pedagogene i tilvenningen, sier Hansen. Han understreker at det gjelder spesielt barn som starter tidlig i barnehagen.

– I slyngen vil barnet speile seg i pedagogens følelser og på sikt vil det fremme empati. Forsøket viser også at slyngene ikke var til fysiske hindre for pedagogene i jobben, sier han.

ØKT KJÆRLIGHETSHORMON

Det er mange fordeler med bæreslynge, ifølge forskerne. Berøring og nærhet frigjør kjærlighetshormonet oksytocin. Det virker beroligende på kroppen og demper frigjøringen av stresshormonet kortisol. Pia Rønver sier pedagoger bør være innstilt på å ha tett fysisk kontakt med barna, og mener det også kan være avstressende.

– Jeg nyter kroppskontakten, varmen og roen det gir både meg og barna. Det får en selvforsterkende effekt som vi begge har glede av, sier Rønver. Hun har bare fått positive tilbakemeldinger fra foreldrene.

↑ Tilknytning, læring og berøring er noen av kriteriene i vår pedagogiske praksis. Bæreslyngen oppfyller alle tre tingene, forteller pedagog Pia Rønver, som bærer Alva i slynge mens hun hjelper Liva (t.v.) og Nikoline. Foto: Britta Napier

INGEN PARKERINGSPLASS

Noen av pedagogene i forskningsprosjektet var bekymret for om bæreslynene ville gjøre barna passive. Tvert imot bidro slyngen til at barna var mer involvert i de daglige aktivitetene og fellesskapet, ifølge Pia Rønver. –Slyngen er ingen parkeringsplass, men et godt alternativ til å legge barnet fra seg, sier Rønver. Studien underbygger hennes erfaringer. Videoene viste at barnet i slyngen hadde samme fokus som pedagogen.

–Når jeg var opptatt med noe, fulgte barnet med og fikk følelsen av å være med på aktiviteter med andre barn. Det ble skapt et felles tredje, sier Pia som anbefaler andre pedagoger å prøve slynge.

–Faller et barn og slår seg trenger jeg ikke lenger legge barnet i armene fra meg. Nå er vi sammen om å trøste og sette på plaster, forteller pedagogen.

BEHOV FOR NÆRHET

Bruk av bæreseler i barnehagen er et interessant innspill til hvordan de minste barna i større grad kan føle seg ivaretatt i barnehagen, mener de norske tilknytningspsykologene Ida Brandtzæg og Stig Torsteinson. De har skrevet bok om hvordan pedagoger jobber med tilknytning i barnehagen.

–At barn roer seg mer i barnehager som bruker bæresele og slynger er forståelig ut fra den kunnskapen vi har om de minste barnas behov for fysisk kontakt og nærhet, sier Ida Brandtzæg til Første steg. Stig Torsteinson synes det er interessant at også de voksne opplever det som godt og beroligende å ha barnet inntil seg:

–Det bidrar sikkert igjen til at barnet i tillegg til fysisk kontakt, også opplever omhet og godhet gjennom å bli båret i bæreselen, sier han.

KJÆRLIGHETSHORMONET

- Berøring og nærhet frigjør oksytocin, kalt kjærlighetshormonet.
- Virker beroligende og gjør deg mer avslappet.
- Demper frigjøringen av stresshormonet kortisol.
- Gir lavere blodtrykk og puls
- Demper angst, bekymringer, aggresjon og uro.

Kilde: Boken «Afspænding, ro og berøring» av forsker og professor i fysiologi Kerstin Uvnäs Moberg

⬆ Bæreselen var ikke bare avstressende for barna, men også for pedagogene, sier forsker Ole Henrik Hansen. Foto: Aarhus universitet

ØNSKER DU Å ANNONSERE I FØRSTE STEG?

FØRSTE STEG kommer ut fire ganger i året og er et faglig-politisk tidsskrift med reportasjer, aktuelle fagartikler og debatter med hovedvekt på barnehage og oppvekst.

Målgruppen er barnehagelærere, studenter, styreere i barnehager, høgskolelærere og fagfolk tilknyttet de kommunale barne- og oppvekstetater.

NESTE UTGAVE KOMMER 29. MAI
HUSK MATERIELLFRIST: 2. MAI

For spørsmål og bestilling kontakt:
kikki@salgsfabrikken.no
Telefon 901 19 121

NÅ UT TIL
62.000
LESERE!

Kantar TNS 2017

Les mer: utdanningsnytt.no/diverse/annonseinformasjon

STYD
KOMMUNIKASJON

LIVSMESTRING I BARNEHAGEN

Ny rammeplan sier at livsmestring og psykisk helse skal fremmes i barnehagen, men hva betyr det for vår praksis? Hvordan kan vi skape en felles forståelse for hvordan barn utvikler et sterkt psykisk forsvar? Dette er en dag for alle ansatte i barnehager, og for studenter. Dagen arrangeres i samarbeid med Kommuneforlaget.

Les mer om forelesere og innholdet på styd.no

**“Hva
kjennetegner
psykisk helse-
fremmende
miljøer?”**

OSLO

17. aug, kl 09:00 - 15:00
UBC Oslo, Sognsveien 77C, 0855 Oslo
Påmeldingsfrist 01.08.18

LOFOTEN

9. nov, kl 10:00 - 15:30
Thon Hotel Lofoten, Torget, 8300 Svolvær
Påmeldingsfrist 01.10.18

BODØ

16. nov, kl 10:00 - 15:30
Bodø Scandic Havet Hotell, Tollbugata 5,
8006 Bodø
Påmeldingsfrist 01.10.18

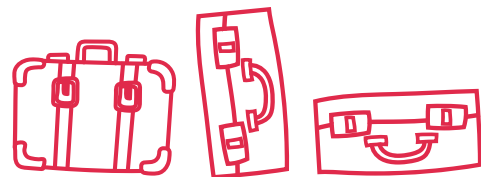
PÅMELDING

Skriv navn, antall deltakere og faktura-adresse. Send påmelding til lene@styd.no

Pris pr deltaker: 1290,- (inkl. lunsj og bevertning) Ved hele personalgrupper er prisen 1000,- pr deltaker.

NY BOK i salg mars 2018

Språk og læring i en koffert

TEKST:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

En koffert med ting kan gjøre lesestunden i barnehagen til en magisk opplevelse med lek og læring for barna.

⬆ – Bøker fortjener en stor plass i barnehagen for det gir barna leseglede, opplevelser, utvikler språket og gir fellesskap, mener styrer Marit Sivertsen i Madamløkken barnehagen i Oslo. Foto: Line Fredheim Storvik

I Madamløkken barnehage i Oslo har 90 prosent av barna et annet språk enn norsk som morsmål. Derfor har barnehagen vært opptatt av å finne nye måter å utvikle barnas språk på. En av dem er å bruke koffertene når de leser en bok for barna. I kofferten om Albert Åberg eller Reven og storken er det gjenstander som barna kjenner igjen fra boka.

GI FELLES OPPLEVELSER

–Vi i barnehagen har ansvar for å gi barna felles opplevelser som de senere kan berike leken sin med. Barn i dag lærer engelsk på YouTube og ser på mange ulike kanaler, så det er lite felles de kan bruke i leken, sier styrer Marit Sivertsen i barnehagen. Hun deltok på konferansen Det magiske språket i regi av Nasjonalt barnehageforum.

Barnehagen er med i prosjekt Lese-frø i regi av Deichmanske bibliotek i Oslo og får tilsendt et minibibliotek med 100 ulike bøker i året til bruk i barnehagen og hjemlån. Bøkene er både på norsk og andre språk.

–Disse bøkene skal være forbruksvare. De skal leses, de kan bygges med, tygges på og kastes når de er utslitt.

Barna får ingen skjennepreken av den grunn, sier Sivertsen.

SLIK GJØR DE DET

Barnehagen jobber med en bok over flere uker, og forteller og leser sammen med barna i grupper. De ansatte leser boka først, forbereder seg på viktige ord og begreper de kan snakke om, og de møter forberedt.

–Voksenrollen er viktig. De ansatte skal være engasjerte og kjenne boka godt, sier Sivertsen. Hun sier det er viktig at barna styrer historien og samtalen etter hvert. De ansatte putter konkrete ting i en koffert hentet fra boka de skal snakke om.

–Det skal ikke være perfekte ting som du har brukt fritiden på å lage, men kan være ting som er kjøpt, funnet eller laget i barnehagen, påpeker Sivertsen. Målet er at barna skal være med å lage innholdet i koffertene.

Cecilie Fodstad sier det er viktig å lese for barn fordi det gir mulighet for samtale og er en inngang til lek. Barna får også tilgang til et annet språk enn i hverdagslivet; et litterært språk. Hun er norsklektor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH).

1

KOFFERTEN OM ALBERT ÅBERG: I kofferten skal det være konkrete og ting fra boka som dere kan snakke om mens dere leser, eller som barna kan leke med etterpå, som bilen, dukkene og bollene med «bomullsgrot» fra boka om Albert Åberg. Alle foto: Madamløkken barnehage

KOFFERTEN OM REVEN OG STORKEN:

Du skal ikke bruke fritiden på å lage ting til kofferten, men kan bruke ting som finnes i barnehagen som denne bamsen, en leketallerken og steiner. Du kan også bruke ting barna har laget. Den smale flasken storken drikker av er en tom parfymeflaske, som en ansatt har tatt med hjemmefra.

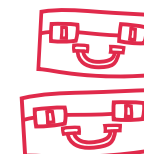
2

KOFFERTEN OM VERDENS VAKRESTE EGG:

Du må kjenne boka godt og forberede deg på viktige ord og begreper du og barna kan snakke om mens du leser. I denne boka er det fint å filosofere over begrepet «vakkert». Noe som er vakkert for en, trenger ikke være det for en annen. I denne boka er det tre høner som er vakre på hver sin måte. Det store egget er laget av et påskeegg, det firkantede egget er laget av tykt papir og det glatte egget er en stein funnet på en badestrand i Hellas.

3

– TAR MEDOX SIDEN JEG UTSETTES FOR MYE SMITTE

Få gjør en så viktig jobb for framtida vår, som de som jobber i en barnehage. Men én ting man ikke kommer utenom, er at du er eksponert for mye smitte.

BARN RAMES OFTERE

Voksne er i snitt forkjølet to ganger i året. Barn rammes rundt tre ganger så ofte. Det sier seg selv at du er spesielt utsatt hvis du jobber tett på ungene i en barnehage.

For henne handler det om å få maks ut av både arbeidsdagen og fritida.

Grete begynte med Medox for snaut to år siden, og mener det har hatt en positiv effekt på henne, for hun forteller at hun nesten aldri blir forkjølet lenger.

VISSTE DU...

...at Medox er utviklet i Norge, basert på over tyve års forskning ved Universitetet i Bergen.

Hun har også slitt med vonde ledd i knær og nakke men nå holder hun dette i sjakk.

– Det er viktig for meg å være sprek, for jeg jobber med små og aktive barn. I tillegg til å ta Medox trener jeg styrke på et senter og går turer, sier Grete.

– Jeg tror absolutt det må være Medox, som jeg fikk anbefalt av en tante. Jeg leste meg opp på dokumentasjon og forskning, og fikk lyst til å prøve det, sier hun.

Prøv Medox og kjenn forskjellen du også!

BESTILL MEDOX TIL KAMPANJEPRIS I DAG!

3 mnd kun 332,-*.

*Halv pris på 3 måneders forbruk (1 kapsel per dag), 3 esker per forsendelse: 332 kr (+ porto 39 kr). Deretter 3 måneders forbruk hver 3. måned: 663 kr (+ porto 39 kr). Det er ingen bindingstid og du kan når som helst endre eller justere abonnementet. Tilbudet gjelder kun nye kunder.

SMS: MEDOX HELSE til 2077

RING OSS: Tlf: 48 11 99 00 (man-fre kl 08-16)

BESØK: www.friskerelenger.no

– Det er mye sykdom i barnehagene, også blant ansatte, så jeg ville styrke immunforsvaret mitt.

Grete Tengedal (57)

Medox er et 100% rent naturprodukt som er utviklet og produsert i Norge.

Hver kapsel inneholder 80mg antocyaner som kan:

- Styrke **immunforsvaret** og lindre **forkjølelse**
- Bidra til å opprettholde en normal **kolesterolbalanse**
- Bedre **blodsirkulasjonen** og styrke **blodårene**
- Lindre ømme og stive **muskler og ledd**
- Virke lett **blodtrykkssenkende**
- Være godt for **synet**

EN AV TRE BARNEHAGER ØVER ALDRI PÅ ALVORLIGE HENDELSER

TEKST:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

33 prosent av landets 6000 barnehager har aldri gjennomført en beredskapsøvelse, som gisselaksjoner viser ny undersøkelse. Det bekymrer kunnskapsminister Jan Tore Sanner.

Foreldre skal kunne forvente at barna deres er trygge. Når en av tre av landets 6000 barnehager ikke har hatt praktiske beredskapsøvelser, bekymrer det meg. Øving er viktig for å kunne håndtere og forebygge uønskede hendelser best mulig, sier kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner.

BEDRE ENN I FJOR

Bare én av fire barnehager har gjennomført en praktisk beredskapsøvelse for forebygging av alvorlige hendelser det siste året, viser den årlige spørreundersøkelsen i norske barnehager gjort av Utdanningsdirektoratet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet; TFoU-rapport 2018:1. En av tre barnehager har aldri gjennomført en beredskapsøvelse, ifølge undersøkelsen. Likevel er det bedre enn for et år siden da 46 prosent aldri hadde hatt øvelse. Samarbeidet med politiet er også mindre enn før. Bare

11 prosent av barnehagene har en fast politikontakt.

TRUER MED VÅPEN OG VOLD

Kunnskapsministeren sier beredskapsøvelsene handler om gisselsituasjoner og hendelser der noen truer ansatte og barn i barnehagen med våpen eller vold.

– De siste årene har det dessverre vært noen skyteepisoder og truselsituasjoner i land det er naturlig å sammenligne oss med. Derfor er det viktig at alle barnehager tar beredskapsarbeidet på alvor, sier Sanner. Han mener at alle barnehager bør kjenner til veilederen for beredskap som Utdanningsdirektoratet og politiet har laget. Sanner sier det er viktig at øvelsene skjer uten at det uroer barna, og at foreldrene vet om det. Kunnskapsministeren oppfordrer barnehager som er usikre på hvordan de skal gjennomføre øvelsene om å kontakte det lokale politiet.

– Barnehagene er ikke pålagt å ha øvelser, men øving er viktig, påpeker Sanner.

⚠ En bevæpnet mann tok barn og voksne som gissel i en norsk barnehage i 2000. Gisseltakeren ga seg til slutt og ingen ble fysisk skadet. En av tre barnehager har aldri gjennomført en beredskapsøvelse, viser ny undersøkelse. Foto: Heiko Junge, Scanpix

KAN BLI BEDRE

Kommunikasjonsdirektør Marius Iversen i PBL sier barnehagene har vært gode på å gjennomføre bran-nøvelser og evakuering.

–Faren for andre alvorlige hendelser, som gisselsituasjoner og trusler om skyting, er fortsatt ganske nytt og noe sektoren må jobbe for å bli bedre på, sier Iversen. PBL anbefaler barnehagene årlige øvelser uten barn til stede.

Nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet mener det er viktig at veilederen Alvorlige hendelser i barnehage og skole regelmessig gjøres kjent blant eiere og styrere, og at øvelsene bør tilpasses barnas alder. Hun tror mangel på bemanning og tid kan forklare hvorfor ikke alle barnehager har beredskapsøvelse.

–Det kan også være gode faglige og etiske vurderinger som ligger til grunn. Min erfaring er at styrere gjør jobben sin på best mulig måte, sier Valås.

TEKST OG FOTO:
Bente Bolstad
Frilansjournalist
bente.bolstad@gmail.com

Rolleleken ble en forfatterskole for Helga Flatland. Sammen med de andre ungene skapte hun egne univers, akkurat slik en forfatter må når hun skriver bok.

et skjønnlitterære Norge har mange talentfulle unge forfattere for tiden. Men spør du bokhandlerne hvem de setter stor pris på, kommer Helga Flatland høyt på lista. Av de fem voksenbøkene hun har skrevet, har tre av dem blitt nominert til bokhandlerprisen. I 2017 vant hun den gjeve prisen. Leken i barnehagen har satt sine spor både i livet og bøkene til forfatteren.

UTENFOR GJERDET
Helga Flatland kommer fra bygda Flatdal i Seljord kommune i Telemark. Hun begynte i Flatdal barnehage to og et halvt år gammel.

Det var en liten barnehage i ei lita bygd. Helgas venner i barnehagen ble senere klassekamerater i klassen som hadde sju elever. Personalet kjente hun dels før hun begynte i barnehagen.

– Det var fint og trygt å gå der. Jeg trivdes. Jeg var veldig glad i de som jobbet i barnehagen. Søstrene mine mistrivdes mer, og lillebror forlangte å få være hjemme med pappa på gården.

LEKEN HAR SATT SINE SPOR

JEG GLEMMER ALDRI DEN FELLES INNLEVELSEN VI HADDE DA VI LEKTE I EI LIKSOM-HYTTE I SKOGEN.

Men Helga fant seg godt til rette. Ofte gikk hun og de andre ungene utenfor gjerdet og lekte i skogen.

– Vi hadde en mye større frihet enn unger har i dag. Vi var ikke under oppsyn hele tida. Også i lille Flatdal er ungene i dag mye mer under kontroll av voksne enn vi var, forteller Flatland.

LIKSOMHYTTE

– Vi skapte vårt eget univers. Jeg glemmer aldri den felles innlevelsen vi hadde da vi lekte i ei liksom-hytte i skogen. Vi etablerte et slags samfunn. Alle som var med måtte godta premisene. En stein skulle forestille en ovn, det var vi alle enige om. På ovnen lagde vi mat. Jeg tror kanskje vi lekte at vi var en urbefolkning, eller indianere, som bodde i denne hytta.

Leken har satt sine spor. I sin siste bok *En moderne familie*, skriver hun om rolleleken: «Alle ungene i bygda var med, og vi hadde helt klare avtaler for hvordan leken skulle foregå – for hva som var kjøkken, stue, sofa, hvem som var høvding, og hvem som var slave, hvem som var banditter».

INNELEK ALLER BEST

– Den historien er henta fra virkeligheten. Det er dypt fascinerende hvordan unger kan gå inn og ut av alternative «virkeligheter». Den barnlige evnen til å uttrykke seg, og til å ta inn for eksempel historier og bøker, overgår langt den som voksne har. Jeg husker at de leste Astrid Lindgren

for meg. Jeg var helt bergtatt, og likte selvfølgelig kjempegodt å bli lest for. Aller best likte Helga å være inne. Her lekte de med kitt og tegnet.

– Vi hadde rollelek inne også. Jeg husker at hjørnene i barnehagen ble definert til å være forskjellige steder i verden. Vi fantaserte mye.

STIRRET PÅ EN MAURTUE I TIMEVIS

– *Hvordan tror du barnehagelærerne oppfattet deg?*

– Jeg har fått høre at jeg ble oppfattet som stille, innadventt, med evne til dyp konsentrasjon. Mamma sier at jeg kunne sitte og stirre på ei maurtue i timevis for å utforske hva som skjedde der. Jeg ble nok oppfattet som distansert. Kanskje var det litt vanskelig å få kontakt med meg noen ganger? Noen trodde kanskje jeg var sjenert, men det var jeg ikke.

– *Og i dag, er du den samme?*

– Ja, jeg er som jeg var, innadventt, bestemt, sta og konsentrert. Jeg visste hva jeg ville, og det vet jeg nå også.

– *Du vokste opp i ei lita bygd. Hvordan opplevde du det?*

– Du kan ikke velge venner i et så lite samfunn. Du må ta de som er der. Passer du ikke inn er det ikke andre miljøer å søke seg til. Jeg tror faktisk det kan være vanskeligere å være utenfor på bygda enn i byen. Når det gjelder min oppvekst på bygda, fikk jeg en enorm frihet. Den satte jeg stor pris på.

EI BYGD I SORG

Helga begynte sin karriere som forfatter på alvor da hun var student på Westerdals reklameskole. En lærer krevde at studentene skulle tenke over hva de ville si, og hvorfor de ville si det. Helga skrev et kapittel som hun sendte til Aschehougs forlag. Det endte opp i en trilogi om fire unge gutter i ei lita bygd. De vervet seg som soldater til Afghanistan. Tre av dem blir drept av en bilbombe. Bare den fjerde kommer hjem. Bøkene er personfokuserende, og vi får dyp innsikt i de forskjellige sidene ved sorgen. Her møter vi mødre og fedre, kjærester og venner, fastlegen, og han som kom tilbake etter å ha mistet sine tre beste kompiser.

Siden har det blitt to skjønnlitterære bøker til. Den siste, *En moderne familie*, kom i høst og handler om et ektepar på 70 år som skilles, og hvordan skilsmissen sjokkerer de voksne barna deres.

HAR FÅTT KUNSTNERSTIPEND

Helga har også skrevet to barnebøker beregnet på seksåringer: *Eline får besøk*, og *Eline overnatter*.

– Det var gøy å lage små historier. Jeg planlegger å skrive en litt større barnebok for skolebarn.

I 2016 fikk hun Statens kunstnerstipend for fem år. Så vi kan glede oss til flere bøker i årene som kommer. Men hun tror det tar minst et år til før vi får den neste boka fra henne.

HELGA FLATLAND (33)

- **Kjent som:** forfatter
- **Bor:** Fra Flatdal i Seljord, bor i Oslo
- **Aktuell med:** Vant bokhandlerprisen 2017 for *En moderne familie*.

Eksperimentarium

Blande, kjenne, helle og eksperimentere – lek med materiell som kan renne vekker en nysgjerriger i alle barn.

AV OG TIL KAN vi tilby mer utfordrende konsistenser som hudvennlig barberskum, snø og isklumper, eller gelé laget av gelatin og vann. Legg gjerne ved ulike redskaper som gjør utforskningen enda mer interessant – som pipetter, engangssprøyter, malerpensler, hjulvisper, siler og øser. Du får mer inspirasjon på bloggen «Sand and water tables», av Thomas Beddard. (tomsensory.blogspot.com og «Sand and water tables» på Facebook)

TEKST OG FOTO:

Trude Anette Brendeland
Barnehagelærer, holder inspirasjonskurs, skriver artikler og bøker som fantasifantasten. no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen. Hun gir deg inspirerende tips i hvert nummer.
trudebrende@hotmail.com

ET EKSPERIMENTARIUM BESTÅR enkelt av to, eller flere kasser som står i forbindelse med hverandre. De bør heves fra golvet ved hjelp av stativ, eller bein slik at barna kan stå ved siden av den og ha hendene og armene ned i kassene. Her kan du både gjøre klassiske voksenledede eksperimenter, eller legge opp til mer lekende utforskning av materier og materialer. Et eksperimentarium kan plasseres i grovgarderoben, eller på badet slik at du enkelt kan koste og tørke opp etterpå. Her er en gammel benk som vi har skrudd store plastkasser fast i. Med vannfast lim kan du forsegle kassen rundt skruene slik at du kan ha flytende væsker i også. Det er lurt at kassene har lokk, slik at du kan skjule godsakene etter at leken er avsluttet.

DU KAN VARIERE hva du putter i kassene. De kan fylles med tørt materiale som kan helles – som ris, maiskorn, linser, eller burstrø. Sammen med graveredskaper, rør og ramper kan barna teste ut egenskapene til materialet. Med duct-tape, pappesker og gjenbruksmateriell kan du bygge opp en konstruksjon med ulike platåer og nivåer. Ulike utløp, renner og baner gjør utforskningen enda mer spennende.

MYE LEK BESTÅR I å undersøke materier og konsistenser som kan helles, formes, tyte og renne. Tradisjonelt tenker vi at denne typen lek hører til ute, men med et eksperimentarium kan vi åpne for den inne også.

← EKSTRATIPSET → Sansebalje på lysbordet

STADIG FLERE BARNEHAGER har anskaffet seg lysbord. Varier gjerne bruken av dem ved å sette en gjennomskinnelig kasse på og fyll den med spennende konsistenser. Såpe-skum er vakkert og spennende sammen med fargede plastkopper og figurer.

➡ Stipendiatene i det som hittil har vært Norges største forskningsprosjekt for barnehage sier de har god nytt av sin erfaring som barnehagelærere når de forsker: Kristin Danielsen Wolf (f.v.), Ingrid Midteide Løkken, Anne-Grethe Baustad, Tone Rove Nilsen, Joakim Evensen Hansen og Erik Eliassen

DE ER FREMTIDENS BARNEHAGEFORSKERE

Aldri før har så mange stipendiater jobbet under samme forskningsprosjekt for barnehager i Norge. Og felles for omtrent alle er at de er utdannet barnehagelærere.

Ni stipendiater jobber i det som hittil har vært Norges største forskningsprosjekt innen barnehagefeltet i Norge; Gode barnehager for Norge (GoBaN). Åtte av dem er opprinnelig barnehagelærere.

–Vi har gått etter de beste vi kunne få, og har rekruttert mange fra barnehagesektoren. Det er viktig fordi de vet mye om hva de forsker på og hva som er problemer, sier Lars Gulbrandsen, som ledet GoBaN frem til han nylig gikk av med pensjon.

–Denne forskningen er viktig fordi den kan gi gode råd om hvordan man bør drive barnehager, og om det er

måter å gjøre dette på som for eksempel gir barna bedre språkutvikling og bedre sosial utvikling, sier Gulbrandsen.

TILGANG TIL MYE DATA

Stipendiatene sier til Første steg at det er et privilegium å være en del av et større forskningsprosjekt.

–Vi får tilgang på data som andre har samlet inn, og som vi ikke kunne klart alene. Det gir andre muligheter i forskningen, sier stipendiat Kristin Danielsen Wolf, som forsker på foreldresamarbeid. Stipendiat Joakim Evensen Hansen sier det er nyttig å kunne møtes jevnlig, presentere ideer for hverandre og få tilbakemeldinger. Han forsker på språkarbeid i barnehagen. Gjennom GoBaN samarbeider de

også med forskere fra Nederland og England.

–Å få et internasjonalt perspektiv styrker barnehageforskningen. Jeg er interessert i å finne ut om det finnes en generell relasjonskvalitet og kan da sammenligne Norge med andre land, sier stipendiat Ingrid Midteide Løkken, som forsker på relasjoner og sosial kompetanse.

SER ANDRE OMRÅDER

–Kritikken mot den kvantitative barnehageforskningen har vært at mye av den ikke drives av forskere med bakgrunn som barnehagelærere, men med GoBaN viser vi at det er mulig å få til, sier stipendiat Erik Eliassen som forsker på de yngste barnas

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

“

VI HAR GÅTT
ETTER DE BESTE
VI KUNNE FÅ.

kognitive og sosiale kompetanse i forhold til tidlig barnehagestart. Ingrid Midteide Løkken tror fordelene med at barnehagelærere forsker på barnehage er at de har førstehåndskjennskap om hvordan barnehagen påvirker barna.

–Vi bidrar kanskje med andre perspektiver på barns utvikling og på barnehagen med alt fra medvirkning til språkutvikling, sier Løkken. Joakim Evensen Hansen påpeker at det kan være en fordel med barnehagefaglig bakgrunn i møte med barn og ansatte i barnehagen, fordi de raskere får tillit.

–Det er en styrke at vi har forskere fra flere fagfelt i prosjektet, sier stipendiat Anne-Grethe Baustad, som forsker på samspill.

–Alle har med seg sitt eget blikk når de forsker, sier stipendiat Tone Rove Nilsen. Hun forsker på lekemateriell i barnehagen.

Prosjektleder Elisabeth Bjørnstad i GoBaN sier alle stipendiatene viser at det er stor interesse for barnehageforskning, og at prosjektet på den måten får dekket mange perspektiver på kvalitet og praksis i barnehagen. Hun sier en av fordelene med at de fleste er barnehagelærere med lang arbeidserfaring fra praksisfeltet er at de har god innsikt og forståelse for det de studerer. Det kan igjen styrke deres tolkning av data.

–Å kjenne barnehagekulturen godt gjør det også lettere å se behovet i praksisfeltet, forskningen blir mer praksisnær og de ønsker å gi noe tilbake til praksisfeltet, sier Bjørnstad.

JOAKIM EVENSEN HANSEN (34)

- Fra: Universitetet i Stavanger
- Disputerer: Høsten 2018
- Doktorgrad: Kvalitet og språkarbeid i barnehagen
- Mål med forskningen: Å spre kunnskap om hvordan ansatte i barnehagen arbeider med språk blant de yngste barna og hvilken betydning kvalitet har for barns språkutvikling.

INGRID MIDTEIDE LØKKEN (42)

- Fra: Høgskolen i Sørøst-Norge, campus Bakkenteigen
- Disputerer: Høsten 2018
- Doktorgrad: Kvalitet i relasjonen mellom voksne og barn, og sammenheng med barns sosiale kompetanse.
- Mål med forskningen: Skaffe kunnskap om hvordan kvalitet i relasjonen mellom voksne og barn påvirker barns sosiale kompetanse.

ANNE-GRETHER BAUSTAD (55)

- Fra: Nord universitet, campus Bodø
- Disputerer: Høsten 2019
- Doktorgrad: Personalets bevissthet og kompetanse om samspill med barn.
- Mål med forskningen: Få kunnskap om samspillet mellom barn og personale i barnehagen og bidra til økt bevissthet rundt og kompetanse om samspillskvalitet i barnehagen.

ERIK ELIASSEN (33)

- Fra: Oslo Met - storbyuniversitetet
- Disputerer: Våren 2018
- Doktorgrad: Effekten av kvalitet og tidlig barnehagestart på barns kognitive og sosiale kompetanse.
- Mål med forskningen: Å finne ut hvordan forhold knyttet til barnehage påvirker barns utvikling før skolestart.

KRISTIN DANIELSEN WOLF (49)

- Fra: Oslo Met og Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU)
- Disputerer: Høsten 2019
- Doktorgrad: Foreldres perspektiver på kvalitet i barnehagen og samarbeid med barnehagen.
- Mål med forskningen: Å undersøke foreldrenes meninger om hva som kan være gode barnehager og finne ut hvordan foreldre kan samarbeide og medvirke til gode barnehager.

TONE ROVE NILSEN (33)

- Fra: Nord Universitet, Bodø, næringsphd. gjennom Nasjonalt kunnskaps-senter for barnehager.
- Disputerer: Høsten 2021
- Doktorgrad: Utvalg og tilgjengelighet av lekemateriell i barnehagen.
- Mål med forskningen: Ønsker kunnskap om barnehagenes praksis med utvalg og tilgjengelighet av lekemateriell og å få ny kunnskap om utvalg og tilgjengelighet av lekemateriell kan bidra til å løfte praksisfeltet. Hvordan brukes det i selvinitiert lek og veiledet lek mellom barn og mellom voksne og barn, og hvordan påvirker dette barnehagens miljø for lek og læring?

DISSE ER OGSÅ DOKTORGRAD-STIPENDIATER

- Rasmus Kleppe, ved Oslo Met: Risikolek blant små barn
- Marianne Ree Særheim, Universitetet i Stavanger: Barns medvirkning
- Kjersti Lønning Velde, Universitetet i Stavanger: Barns trivsel i barnehagen, disputerer høsten 2020

Vi skal se på både hvilke behov barnehagelærerne har og hvilke krav man bør kunne stille til dem, sier professor Kjetil Børhaug ved Universitetet i Bergen som leder den nye ekspertgruppa som skal se på barnehagelærerrollen.

Barnas professor

TEKST OG FOTO:
Rakel Benon
Frilanser, Bergen
rakel.benon@gmail.com

Når Kjetil Børhaug ikke forsker på barnehage tar han gjerne en argentinsk tango. Nå leder professoren ekspertgruppa som skal gi råd om hvordan barnehagelærerrollen kan styrkes.

Kjetil Børhaug (54) har i mange år forsket på barnehage. Han kommer smilende ut fra et seminar om sitt yndlingstema barnehagepolitikk på Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

– Det er alltid givende å diskutere barnehagepolitikk. «Alle» som har barn vet langt inne i hjertene sine at barn er viktig, sier Kjetil Børhaug.

TREKKFULLT KONTOR

Han viser meg rundt på «Havkongehuset» på Nygårdshøyden. I en nisje pryder havguden Neptun fasaden på den ærverdige vernede villaen fra 1881. Universitetet i Bergen overtok bygningen på 1960-tallet. Børhaugs kontor er stadig litt trekkfullt, men ellers nøytralt oppusset, lyst og rent. Utenom døra og et vindu, strekker bokhyller seg fra gulv til tak langs alt som er av vegg.

– Jeg må ha bøkene og permene mine rundt seg, sier professoren som ikke forstår hvordan folk får til å jobbe i åpne kontorlandskap.

En av permene hans begynner så smått å fylles med ideer til tiltak som

kan styrke barnehagelærerrollen. Ekspertgruppa som han leder, de er ni til sammen, skal levere en rapport om dette til Kunnskapsdepartementet 1. desember i år. De skal gi råd om videreutvikling av profesjonen og utdanninga for å sikre høy kvalitet i framtidens barnehager. Rapporten skal stimulere til debatt og danne grunnlag for utvikling.

STRIL MED UTREISETRANG

Fra Havkongehuset på Nygårdshøyden er det få skritt ned til Bergen sentrum. Første steg tar professoren med til restaurant Theatro ved den Nasjonale Scene. Han spiser varm brennsnut (kjøttsuppe) og forteller på «stril» om oppveksten på Knarvik utenfor Bergen.

– På 60-tallet var alle mødrene i nabolaget hjemmeværende. Barnehage var det aldri snakk om, forteller han. Datteren hans, Emilia (23) har gått i en veldig god barnehage i Bergen, og har dessuten fått teste den franske skolehverdagen, både på grunnskole- og universitetsnivå.

I 2002–2003 jobbet Børhaug nemlig på Universitetet for UiB i Frankrike. De klare grensene som den franske skolen setter for familien var mildt sagt uvante for den norske pap-

paen. Foreldrene stoppes ved inngangsporten, og slipper ytterst sjeldent inn i bygget.

– Franske førskole- og skolebarn «tilhører» den franske staten i mye større grad enn i Norge, sier den bereiste barnehageforskeren som var på feltarbeid i Botswana i 1989. Emilias mor er fransk. Med sin tospråklige bagasje studerte datteren en stund i Paris, men trivdes bedre med det norske utdanningssystemet, og studerer nå medisin i Bergen. Akkurat det er fint for pappa Børhaug.

FORSKNING TIL FOLKET

Rapporten om barnehagelærerrollen skal ta for seg både hvilke behov barnehagelærerne har og hvilke krav man bør kunne stille til dem.

– Rapporten vår må være lesbar for

**«ALLE» SOM HAR
BARN VET LANGT INNE I
HJERTENE SINE AT BARN
ER VIKTIG.**

☺ Når professor Kjetil Børhaug ikke forsker på barnehage synger han i Bergen Mannskor, eller danser tango. – Argentinsk tango får meg til å rette oppmerksomheten mot noe helt annet enn det akademiske, sier han.

alle med interesse for barnehagepolitikk, sier Børhaug som selv har rikelig erfaring med å formidle forskningen sin, også utenfor universitetet. Han deltar stadig på seminarer og går i dialog med dem som jobber i barnehager eller med barnehagepolitikk, og har skrevet boka «Barnehageleing i praksis» sammen med Dag Øyvind Lotsberg. Den presenterer NFR- forskning (Norsk Forskningsråd) i lærebokform, og ble tatt godt imot av studentene. Også til Første Steg tar Børhaug seg god tid til å svare på alle små og store spørsmål. Han ser ikke travel ut her han sitter og spiser og prater. Jeg verken ser eller hører snurten av noen mobiltelefon under lunsjen, eller kontorvisitten.

DANSER TANGO

Den flittige professoren har dessuten evne til å koble av og setter regelmessig av tid til helt andre aktiviteter enn jobb. Han står i Bergen Mannskor og er medlem i byens tangoklubb.

–Argentinsk tango har jeg danset i mange år. Det får meg til å rette oppmerksomheten mot noe helt annet enn det akademiske, sier han. Dansen appellerer til andre sider av ham. Han

treffer andre mennesker enn dem han ser i jobbsammenheng.

–Å stille opp i et tidsskrift som Første Steg og å bli tatt bilder av er uvant, men jeg forstår at synlighet hører med til denne oppgaven jeg har fått, og ser at det er viktig, sier han.

ØNSKER DEBATT

Som leder for ekspertgruppa for barnehagelærerrollen skal Børhaug legge til rette for at ulike syn kommer frem i ekspertgruppa og strukturere funnene. De har knapp tid og må sette begrensninger.

–Når du har en deadline, pleier det å komme frem noe, sier den erfarne forskeren. Han håper at det etter hvert blir debatter innad i gruppa. De har fått stor grad av frihet innenfor de rammene som er lagt, men skal ha en åpen prosess. På nettstedet «Barnehagelærerrollen» kan alle som vil følge med. Gruppa skal også bygge videre på arbeidet til Følgegruppa for barnehagelærerutdanning (BLU) som leverte sin sluttrapport i oktober i fjor. BLU har studert den nye barnehagelærerutdanninga i fire år.

– Det er viktig og nyttig å få innspill fra dem, både nå i starten og senere i

vår prosess, sier Børhaug som har to hovedforskningsfelt i sin akademiske karriere: Politisk danning i skolens samfunnsfag og barnehagepolitikk.

– Helt siden ungdomsskolen har jeg interessert meg for samfunnsfag, og særlig i politikk sier Børhaug. Som nyutdannet statsviter fikk han jobb på Høyskolen i Bergen der hans faglige kompetanse kunne rettes inn mot studiene i organisasjon og ledelse for ledere i skole og barnehage.

HØYE FORVENTNINGER

– Rapporten om barnehagelærerrollen skal handle både om hvilke behov barnehagelærerne har og hvilke krav man bør kunne stille til dem, sier Børhaug.

Ny rammeplan med høye forventninger til hva barnehagelærerne skal gjøre, kan, ifølge professoren, føre til spenninger mellom profesjonen, politikerne og samfunnet rundt. Han påpeker også at utvalget må forholde seg til at det er mange små barn i barnehagen og barn med ulik kulturell bakgrunn, og at forslaget til ny bemanningsnorm reduserer antallet ufaglærte og barne- og ungdomsarbeidere. Andre faktorer gruppa må

RAPPORTEN OM BARNEHAGELÆER-ROLLEN SKAL HANDLE BÅDE OM HVILKE BEHOV BARNEHAGELÆRERNE HAR OG HVILKE KRAV MAN BØR KUNNE STILLE TIL DEM.

KJETIL BØRHAUG (54)

- **Jobb:** Professor ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen.
- **Bakgrunn:** Har tidligere jobbet ved Christian Michelsens Institutt samt Høyskolene i Lillehammer og Bergen. Født og oppvokst i Knarvik, bor i Bergen. Har bodd et år i Frankrike, noen måneder i Botswana og to år på Lillehammer. Har skrevet flere bøker om skole og barnehage som «Barnehageleing i praksis» sammen med Dag Øyvind Lotsberg.
- **Bor:** I Bergen.
- **Liker:** Reise, språk og kulturer. Danser tango og synger i Bergen mannskor.
- **Familie:** En datter (23).
- **Aktuell:** Leder det regjeringsoppnevnte utvalget som skal styrke barnehagelærerrollen.

Les mer: nettsteder.regjeringen.no/barnehagelærerrollen

se på, ifølge professoren, er at sektoren er avhengig av gode eiere. Det er over 2000 ulike barnehageeiere i Norge, de er svært ulike, og eierstrukturen er i rask endring. I kjølvannet av overgrepssaker i barnehager som har kommet frem i media, er tillit og mistillit til barnehagelærerne også en rammebetingelse utvalget vil se på.

– Det er betimelig å diskutere barnehagelærernes rolle i dybden, sier statsviteren.

Barnehagesektoren har på få år gått fra å være marginalisert til å bli en av de skikkelige tungvektene i velferdsstaten. Fra å handle om plassmangel handler debatten nå om antall barnehagelærere og kvaliteten i barnehagen.

–Nå som vi har full dekning, har det oppstått en konkurransesituasjon. Foreldre føler seg i posisjon til å stille krav til barnehagelærerne, sier Børhaug.

MÅ SETTE GRENSER

Selv om mange barnehagelærere sikkert fremdeles ønsker seg mer lønn og anerkjennelse for innsatsen de gjør, hører de sjeldnere nå at de «bare passer unger», opplever Børhaug.

Han tror folk flest i dag vet hvor viktig jobben deres er og at yrket kan utføres med stor variasjon i innsats, pedagogisk fokus, innhold og prioriterte aktiviteter.

– Internasjonale trender som «tidlig innsats» og «livslang læring» øker også presset på barnehagene, påpeker barnas professor, som har jobbet mye opp mot yrkesgruppene han forsker på. Siden «alle» er innom en barnehage i løpet av livet, ønsker stadig flere andre sektorer innpass der: Kostholdseksperter, naturvernere, økonomer, skolen, ulike typer livssyn, politiske og pedagogiske retninger.

–Barnehagesektoren må sette grenser og vurdere hvem det er gunstig for dem å samarbeide med. Nye utfordringer er krevende, men kan virke stimulerende om man møter dem på veloverveide måter, mener professoren før han går tilbake til Høyden for å dykke ned igjen i permene som venter på Havkongens hus.

Bedre foreldremøter når vi deler kunnskap

Fagbaserte foreldremøter gir foreldrene mer respekt for de ansatte, et bedre samarbeid og økt stolthet blant barnehageansatte.

TEKST:
Royne Berget
Daglig leder, Smedhusåsen
barnehage, Rygge kommune
royne@smedhusaasen.no

➡ Foreldremøtene i Smedhusåsen barnehage i Østfold har vært en suksess og ført til tettere foreldresamarbeid og økt yrkesstolthet blant de ansatte. Illustrasjon: Thinkstock.com.

I en verden full av standardiserte opplegg, «quick fix-løsninger» og metoder bestemte vi i Smedhusåsen barnehage oss for å ta i bruk det helt opplagte: Barnehagelærernes, pedagogenes og den kompetente barnehagemedarbeiderens tillærte og erfarte kunnskap, blandet med en stor dose refleksjon, fornuft og et kritisk blikk. Som profesjonsutøvere er vi nødt til å yte motstand på vegne av oss selv, yrket vårt og barna vi har ansvar for. Og så er det vår oppgave som profesjonsutøvere å formidle til foreldrene hva vi sitter inne med av kompetanse, og hvorfor vi arbeider som vi gjør. Enkelt sagt synliggjøre tankene som ligger bak utførelsen av arbeidet vårt.

UTFORDRER HVERANDRE

Noen ganger er det motgang som får deg til å tenke utenfor A4 – boksen. Andre ganger kan det være tilfeldigheter som gjør at du lykkes. Uansett er det en klar fordel å være flere som har det samme ønsket om forandring og utvikling. Som en av mine pedagog-forbilder sa til meg: «Klok blir man sammen med andre». Det at vi utfor-

drer og utfyller hverandre, reflekterer og gir hverandre motstand, bidrar til nye tanker og nye innspill.

DÅRLIG OPPMØTE

Blanding av motgang, i form av dårlig oppmøte på foreldremøtet vårt, og en frustrasjon over at vi ikke fikk vist fram hva vi sitter inne med som profesjonsutøvere, var bakteppet for at vi startet opp med egne kurskvelder for foreldrene, der vi selv var foredragsholdere. Vi visste at vi satt på masse kunnskap om hvorfor vi utfører arbeidet vårt som vi gjør. Vi visste også at vi er gode på å implementere fag i barnas hverdag uten at det foregår i en formell læringssituasjon, eller at det griper inn i barnas lek eller aktiviteter.

KOMPETANSEDELING

Vi satte oss derfor som mål å synliggjøre kunnskapen barnehagelærerne og barnehageansatte sitter inne med. Samtidig ønsket vi å bedre samarbeidet med foreldrene og fylle foreldremøtet med et innhold som alle kunne dra nytte av. Foreldrene i sine oppdrageroller og samvær med barna sine, og de ansatte i form av faglig oppdatering og egenutvikling. Kompetansedeling fra ansatte til foreldre. Vi oppdaget fort at det var krevende å ta fatt på. Vi måtte

bruke mye tid til forberedelser. Vi var nødt til å finne fram til et aktuelt tema, fordele ansvarsoppgaver og møtes jevnlig for å samkjøre det vi hadde skrevet.

FORNØYDE FORELDRE

Et halvt års arbeid var verdt det. Det møtte opp mange foreldre den første kurskvelden vår, med «Lek» som tema. De uttrykte at dette var en god måte å gjennomføre foreldremøter på. En av foreldrene skrev i evalueringsskjemaet vi sendte ut i etterkant:

Møtet i går var så bra! Det er så kult at dere tør å være så faglige. Førskolelærere har aldri vært noe flinke til å vise fram hva de besitter av kunnskap og tanker, og hva som ligger bak arbeidet deres. Jeg skryter av dere til alle jeg snakker med.

En annen skrev:

Tusen takk for et flott og superaktuelt tema! Jeg er veldig imponert over hvor mye arbeid dere har lagt i dette temaet, og ikke minst hvordan dere fikk de forskjellige temaene til å ha en rød tråd igjennom det hele. Dette er på høyde med andre «inspirasjonsforedrag» jeg har hørt om som koster mye penger.

ALLE ANSATTE MED

På temakvelden om kvalitet i barnehagen holdt 10 ansatte innlegg, mens seks andre hjalp til med organiseringen. De snakket om relasjonsbygging og sosial kompetanse.

SELV OM KURSKVELDENE FOR FORELDRE MEDFØRTE MYE EKSTRA ARBEID I FORKANT, GA DET MER ENERGI ENN DET STJAL.

For å inkludere alle i personalgruppa (23 stk.) inn mot kurskvelden, jobbet vi med temaet i arbeidsgrupper på personalmøter etter at alle ansatte hadde gitt innspill på hva som er kvalitet i barnehagehverdagen for akkurat dem. Innspillene munnet ut i 23 tettskrevne A4 sider med kvalitetsrefleksjoner. Det er viktig at alle «eier» det vi jobber med

og mot. At alle ser verdien i refleksjonene vi gjør oss. En av de ferskeste pedagogene, som ikke har stått foran foreldrene på denne måten før, sa i etterkant av møtet:

Det var jo ikke noe vanskelig å snakke om temaet, for det er jo dette jeg jobber med hver dag, det er jo en del av hverdagen min.

KLINKEKULEEFFEKT

De faglige kurskveldene våre har fått mye oppmerksomhet i medier, faglige tidsskrifter og i fagmiljøet. Det er stas at arbeidet vårt er blitt lagt merke til, og brukes som eksempler i blant annet boka *Foreldresamarbeid i Barnehagen*.

Smedhusåsen barnehage har valgt kompetansedeling som en vitalisering av foreldresamarbeid ved sine temabaserte seminarer for foreldre. Det er en vinn – vinn – situasjon. Forhåpentligvis vil ideen få en klinkekuleeffekt. Flere barnehager kan settes i bevegelse.

I boka står det også:

Prosjektene som Berget redegjør for, er en vei ut av tausheten. Her ansføres barnehagens ansatte til selv å synliggjøre sitt arbeid.

KURSKVELDENE VI HAR GJENNOMFØRT

- Lek (2011)
- Barns utvikling og grensesetting (2012)
- Foreldresamarbeid til barnas beste (2013)
- Barns utvikling – hvorfor vi gjør som vi gjør, fra teori til praksis (2014)
- Den verdifulle barndommen (2015)
- Vennskap og forebygging av mobbing (2016)
- Kvalitet i Barnehagen – det er de ansatte det kommer an på (2017)
- Psykisk helse i barnehagen (Nå i 2018)

Bergets og barnehagens arbeide kan kalles «faglig styrketrening».

Forfatter Ingeborg Tveter Thoresen skriver videre at:

Berget har rett, slik jeg ser det, når han tror at «det vil medføre økt respekt og anerkjennelse hos politikerne, fordi de får et større innblikk i det faglige arbeidet som faktisk gjøres allerede. Foreldrenes engasjement, sammen med barnehagens ansatte, vil kunne bidra til å styrke oppmerksomheten om kvaliteten i barnehagen.

ØKT YRKESSTOLTHET

Og selv om kurskveldene medførte mye ekstra arbeid i forkant, ga det mer energi enn det stjal. Vi har derfor fortsatt med kurskveldene i sju år til nå. Gevinsten har vært stor, gjennom å få et tettere foreldresamarbeid og økt yrkesstolthet. Foreldrene har fått mer tillit til oss som fagpersoner og de ønsker mer råd og veiledning. I tillegg er vi som jobber i barnehagen blitt trygget på oss selv, får hvert år oppdatert noe av fagkunnskapen vår og når hver enkelt ansatt utvikler seg, utvikles også barnehagen som faglig institusjon. Alle parter står igjen som vinnere. Ikke minst barna.

TEKST:
Anne Vassaas
Barnehagelærer og
mindfulness-instruktør
anne.vassaas@icloud.com

5 veier til mer nærvær i pedagogrollen

Med hjertet, pusten, kreativiteten, oppmerksomhet og din egen kropp kan du få til nærvær med barna i en hektisk barnehagehverdag.

Samfunnet vårt er preget av raske forandringer, mye informasjon og sosiale medier. Det skaper grobunn for uro og konsentrasjonsvansker hos barn og unge, og stressrelaterte lidelser øker.

Vi skal prestere og være tilgjengelig store deler av døgnet. I barnehagen har hvilestunden måttet vike for dokumentasjon og læringskrav, og pauser fylles med elektronisk aktivitet. Vi «multitasker» og tåler mindre å kjede oss. Det gir grunn til å stille spørsmålet: Hvordan kan vi skape gode omsorgs- og utviklingsmiljøer for barn i vår travle tid? Og hvordan ivareta voksne i barnehagen, slik at de kan møte barna med nærvær og empati?

TILSTEDEVÆRENDE VOKSNE

Før var alle overganger og mellomrom mellom aktiviteter pauser hvor vi kanskje kjedet oss. Nå fylles de ofte med elektronisk aktivitet. Når oppmerksomheten er spredt i flere retninger svekkes kvaliteten i vårt nærvær overfor andre, og det indre stressnivået øker. Stress kan svekke den pedagogiske kvaliteten i arbeidet med barn, selv om vi i det ytre gjør de riktige tingene.

Barn trenger voksne som er til stede, ikke bare fysisk men også mentalt og følelsesmessig. Det innebærer at vi som arbeider med barn må bevisstgjøre oss distraksjoner og ta i bruk redskaper for å regulere eget stress og uro. Slik at vi kan være nærværende, gode omsorgspersoner, også når stress og kaos råder. (Sælebakke 2015).

STRESS OG PEDAGOGENS UTFORDRING

I barnehagen kan trykket være høyt og oppgavene mange. Det er utvidede krav til læring og dokumentasjon. Enkeltbarns behov, gruppas dynamikk og personalet skal ivaretas. Pauser fylles med skjermbruk. Pedagogens virkelighet kan dermed bestå av utallige gjøremål uten særlig opphold. Å være i konstant utadrettet aktivitet uten regelmessige pustepauser kan gi et fragmentert sinn, stress-symptomer og på sikt føre til utmattelse. I USA har økende utbrenthet i helse- og omsorgsyrker fått begrepet «Compassion-Fatigue». Det viser til at det å yte omsorg uten å ha tilstrekkelig fokus på selvomsorg på sikt kan svekke evnen til omsorg (APA 2017). Tilsvarende kan høyt tempo og stort trykk i barnehagen svekke pedagogens evne til nærvær.

GODT SAMSPILL

Flere pedagogiske kilder fremhever nærværskompetanse som vesentlig for kvalitet i relasjonsarbeidet i barnehagen. Den voksnes oppmerksomme, relasjonelle nærvær beskrives som forutsetning for blant annet romslige, medvirkende samspill (Bae 2009), for barns psykiske og følelsesmessige utvikling (Lekdal mfl. 2016) og for godt samspill og trygg tilknytning (Hansen 2016).

Det er ikke tvil om at nærværskompetanse er både ønsket og nødvendig. Men instruksjoner i hvordan vi oppøver nærværsevnen er mangelfulle. Dette beskriver Sælebakke som et manglende ledd i arbeidet med å ruste pedagogene til å håndtere vår tids utfordringer, styrke evnen til nærvær og empati og fremme gode utviklings- og omsorgsmiljøer i barnehagen.

VI KAN DET, MEN MÅ ØVE

Det er lett å tenke at oppmerksomt nærvær er abstrakt og vanskelig å gripe. Men det er helt

naturlig for oss og kan oppøves.

Det handler om å forsterke det vi allerede kan; evnen til å være bevisst vår egen opplevelse i øyeblikket og å forholde oss empatisk til oss selv og andre. Å klare dette handler i stor grad om å oppdage vårt eget fravær. At vi ofte har tankene og oppmerksomheten rettet helt andre steder enn der vi er, og bevisst velge nærværet igjen. Praksisen har vist seg nyttig for å motvirke stress, lindre smerter og redusere angst og depresjon (Kabat-Zinn 2009). I tillegg kan treningen fremme utvikling av menneskelige ressurser, som å utvikle god selvfølelse, empati og lære oss selv bedre å kjenne (Sælebakke 2015).

5 HJELPEMIDLER

Det høres enkelt ut men hindringene for nærvær er mange for de fleste av oss. Som påminnelse trenger vi noen hjelpemidler. En av dem er modellen Femkanten, benyttet av Børns Livskundskab i Danmark. Den beskriver fem naturlige ferdigheter vi alle har og som ved trening kan forsterke evnen til autentisk nærvær og empati (Jensen mfl. 2012). Modellen brukes i skoler og barnehager, som verktøy til selvregulering og for å fremme læring, utvikling og gode sosiale interaksjoner.

Femkanten tar utgangspunkt i det vi alltid har tilgjengelig men ofte tar for gitt: Vår egen kropp, pusten, hjertet, kreativitet og oppmerksomhet. Med utgangspunkt i disse kan man bygge opp en nærværspraksis som fremmer empati og bevissthet.

KROPPEN OG PUSTEN

Jo flere kompetanser fra femkanten du tar i bruk desto større virkning. Du kan teste det ut, akkurat nå, gjennom å merke kroppens tyngde og hvordan du sitter. Merk føtter, hender og ansikt. Hvis det er noen spenninger, se om du kan gi litt slipp. Uten å tvinge, med en vennlig innstilling til deg selv. Deretter flytter du fokuset til pusten. Ta noen rolige

➔ Regelmessige, korte pauser har en fornyende effekt på nervesystemet og styrker vår evne til nærvær og empati, skriver artikkelforfatteren. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

åndedrag. Merk pustens bevegelser i kroppen. Følg pusten hele veien på hver innånding, og ut igjen. Innimellom tar tanker og distraksjoner over – når du oppdager det vender du rolig tilbake til pustens bevegelser. La den være et anker du kan komme tilbake til hver gang forstyrrende tanker melder seg.

“

NÅR DU HASTER PÅ VEI TIL MØTE: OPPDAG STRESSET OG GIR NED. NØKKELN LIGGER I Å OPPDAGE OG NYTTIGGJØRE SEG PAUSENES SKJULTE MULIGHETER.

HJERTET OG OPPMERKSOMHETEN

Se for deg noen du er glad i; en som har vært betydningsfull i ditt liv og vekker varme følelser i deg. Det kan oppleves som om noe strømmer fra ens eget hjerte og ut mot vedkommende. Slipp etter en stund bildet av personen og merk at følelsen, uten å være rettet mot noen bestemt, kan bli værende en tid som en atmosfære.

Som avslutning kan du strekke deg og notere hvordan det nå kjennes i kroppen før du vender tilbake til dine gjøremål.

Nå har du trent alle fem kompetansene. Å gjøre dette regelmessig kan gi en direkte vei inn til ditt eget nærvær og fordype kontakten utad med andre.

HVA SIER FORSKNING?

Hjernen er formbar og nærvær kan måles. Studier viser at etter 8 uker med få minutters daglig øving med oppmerksomt nærvær er det målbare forskjeller i hjernens fysiologi. Spesielt i områder knyttet til stressregulering, perspektivtaking, empati og medfølelse (Hölzel mfl. 2011). Forskerne hevder at små, enkle øvinger i løpet av dagen er mer hensiktsmessig enn lengre økter av og til. Og at kapasiteten for selvregulering aktiveres umiddelbart. Det er så enkelt og nærliggende at vi nærmest overser muligheten. Når jeg senker tempoet og retter oppmerksomheten mot kroppen, pusten eller husker hjertefølelsene, så styrker jeg både min egen motstandskraft og kapasiteten til å kjenne varme og empati for barnet. Barnet trenger at jeg er hjemme hos meg selv og har tankene her og nå, fremfor å være opptatt av det som skal skje, eller noe som skjedde tidligere. Når jeg samler meg slik, endres opplevelsen av øyeblikket, relasjonen til barnet og meg selv.

PAUSENE ER OVERSETT

Regelmessige, korte pauser har en fornyende og justerende effekt på nervesystemet. Å legge merke til pausen gir spontant avspenning og dypere pust (Jensen 2014). Når vi nullstiller oss regelmessig styrker det direkte vår evne til nærvær, selvregulering og empati (Sælebakke 2015). Dette kan heve kvaliteten i vår rolle som barnehagelærer. Pauser forstås her som naturlige overganger, som når vi venter på bussen, går fra ett sted til et annet eller

avslutter en oppgave før en ny. Situasjoner hvor vi har mulighet for å stoppe opp eller senke tempoet. Når du er på toalettet: Stopp helt opp og ta tre dype pust. Når du haster på vei til et møte: Oppdag stresset og gir ned. Nøkkelen ligger i å oppdage og nyttiggjøre seg pausenes skjulte muligheter.

TA PROFESJONEN INN I VÅR TID

Oppmerksomt nærvær, eller mindfulness, er relevant for alle som jobber i barnehage og skole. For det første kan det bidra til stressestring og selvregulering både hos voksne og barn. For det andre kan det forebygge utbrenthet i yrket og styrke personlig og relasjonell kompetanse i profesjonsrollen (NFON 2017). Å øve oppmerksomt nærvær kan bidra til å ta profesjonen inn i vår tid og kvalitetssikre vårt verdierarbeid.

Nærværstrening er en måte å arbeide med barns sosiale og emosjonelle utvikling på, og samtidig styrke den voksnes evne til nærvær, empati og omsorg, selve grunnlaget for at barn utvikler trygg tilknytning i barnehagen (Brandtzæg 2013). Slik kan vi arbeide med barnehagens relasjonelle verdigrunnlag og ivareta både barn og voksne.

LITTERATUR

- APA-AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION (2017).** *Compassion fatigue: Toward a new understanding of the costs of caring.* <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1996-97172-001>
- BØRNS LIVSKUNDSKAB.** Nærvær og empati i folkeskolen. www.bornslivskundskap.dk
- BRANDTZÆG MFL. (2013).** Se barnet innenfra. *Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen.* Oslo: Kommuneforlaget.
- HANSEN, O.H. (2016).** Barnehagen: *Betydningen av voksen-barn-kommunikasjon.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- HÖLZEL BK, LAZAR SW, GARD T, SCHUMAN-OLIVIER Z, VAGO DR, OTT U (2011).** *How does mindfulness meditation work? Proposing mechanisms of action from a conceptual and neural perspective.* *Perspectives on Psychological Science*, 6(6), 537–559.
- JENSEN, H. (2014).** *Nærvær og empati i skolen.* København: Akademisk Forlag.
- JENSEN, H., BERTELSEN, J., HØEG, P. MFL. (2012).** *Empati – Det som limer verden sammen.* Oslo: Arneberg.
- KABAT-ZINN, J. (2013).** *Full Catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain and illness.* Bantam Books.
- LEKDAL MFL. (2016).** *Barnehagen: Betydningen av kvalitet i barnehagen.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- NFON** <http://nfon.no/Oppmerksomt-narvar.html>. Hentet 02.04.2017
- SÆLEBAKKE, A (2015).** *Barn i balanse – Nærvær og empati i barnehagen.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Femkanten tar utgangspunkt i fem naturlige ferdigheter: å kunne merke kroppen, pusten, kreativitetens impulser, bevisstheten og de empatiske hjertefølelsene. Ferdighetene trenes først en av gangen og så i kombinasjon, slik at minst tre er aktivert samtidig. De mørke pilene viser indre øvelser, og de lyse pilene kontakten med andre mennesker. Kilde: Dr. Phil Jes Bertelsen

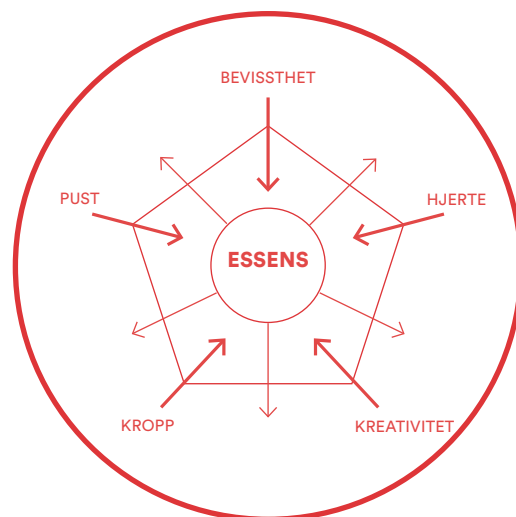

Foto: Fotograf Astrid Waller, KK

TEKST:

Christine Otterstad
Coach, mental trener, skribent, blogger og foredragsholder. Har bakgrunn fra idrett, psykologi og helsefag. Bloggen hennes er en av landets mest populære. Kom nylig med boka *Historien om Maria – et engstelig barn med store utfordringer*, og gir gode råd om med mental trening og enkle teknikker for en lettere hverdag og bedre psykiske helse. christine.otterstad@outlook.com

DET UMULIGE BLE MULIG

Maria var så engstelig at hun kunne få panikk av å sitte i sandkassen sammen med andre barn. Takket være klare avtaler og ansatte som sto i angsten sammen med henne klarte hun seg godt i barnehagen.

t første møte med barnehagen vil for mange barn by på spennende opplevelser og de «grugler» seg. Men for

noen barn vil dette representere alt det skumle; uforutsigbarhet, ukjente mennesker, nye rutiner og å måtte gi slipp på livets trygghet; mamma og pappa. Slik var det med mitt barn Maria.

REDD FOR ANDRE BARN

Min datters hverdag har, fra hun var et par år og helt frem til for noen få år siden, vært sterkt preget av angst og en sterk vegring mot å leke med og forholde seg til andre barn. Maria kunne få panikk av å sitte ved siden av et annet barn i sandkassen. Hun kunne gråte seg blå på leppene i familieselskaper, og hun kunne bli hysterisk om jeg gikk fra stuen til kjøkkenet uten å ha gitt tydelig beskjed først. Som fireåring var hun allerede utredet og fikk diagnosen angst.

GOD INFORMASJON VIKTIG

Marias møte med barnehagen ble mot alle odds en positiv opplevelse. Med riktig veiledning, dyktig personale

og med god kommunikasjon mellom personale, foreldre og barna så ble det umulige mulig. Vi foreldre hadde møte med de ansatte i forkant for å gi dem informasjon om Maria, slik at de visste hva som kom til å møte dem. For hvordan skal noen kunne hjelpe når de ikke vet? Åpenhet og god kommunikasjon er sentralt når man har med engstelige barn å gjøre. Da kan man gjøre tiltak og tilrettelegge, slik at barnet føler mestring og ikke møter overveldende situasjoner. Foreldrene kan som oftest på forhånd blinke ut hvilke situasjoner som blir overveldende, siden de kjenner sitt eget barn best.

HOLDER AVTALER MED BARNET

Et engstelig barn er avhengig av forutsigbarhet og at voksne rundt holder inngåtte avtaler. I barnehagen til Maria var de ansatte nøye på alltid å fortelle Maria hva som kom til å skje, og lage små avtaler som at «jeg skal være med deg hele tiden» og «synes du det blir for skummelt så går vi en tur ut av rommet». Avtalene ble nøye overholdt og Maria følte hun hadde en viss kontroll, fordi hun kjente til hva som skulle skje, og hvordan de voksne kom til å reagere. Da ble hun trygg og rolig.

STO I FØLELSENE MED HENNE

De gangene Maria likevel ble redd og fikk panikkangst hjalp de voksne henne med å være i følelsen sammen med henne. De anerkjente følelsene ved å si «jeg ser du er redd nå, men jeg skal sitte her sammen med deg helt til du ikke redd lenger». Slik hjalp de henne til å stå i følelsene og forstå at en følelse ikke er kommet for å bli, men vil forsvinne igjen. De voksne hjalp også Maria med å oppnå små mål hver eneste dag. Det kunne være noe så banalt som at hun torde sette tallerkenen sin inn i oppvaskmaskinen og som så ble feiret. Mestringsfølelse er viktig når man bygger selvfølelse, og målets størrelse er ikke viktig.

I dag er Maria 17 år, og jeg er ikke i tvil om at barnehagen var med på å gi henne fundamentet til den gode selvfølelsen hun i dag har. Det handler ikke alltid om de store målene og seirene. Noen ganger er de små de viktigste, bare de blir mange nok.

I hver nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

«DET ER IKKE NOE SMÅATTERI VI DRIVER MED»

Profesjonsidentitet, hva legger dere i det? Spurte vi barnehagelærere og styrere. Å ha et samfunnsmandat og å brenne for barna, var noen av svarene.

TEKST:

Liv Grendstad Rousseau
Universitetslektor Universitet i Agder
liv.g.rousseau@uia.no

Ingrid Lund
Professor Universitet i Agder
ingrid.lund@uia.no

I mylderet av akademiske ord og uttrykk støter vi innimellom på begrep som tilsynelatende fremstår som selvforklarende, likevel klarer vi ikke helt å gripe dem, de blir meningsløse

enheter som lever sitt eget liv. Profesjonsidentitet kan fremstå som et slikt begrep. Hva ligger egentlig i dette begrepet? Er det profesjonsidentitet, eller profesjonell identitet vi snakker om?

PROFESJONELL IDENTITET

Vi oppfatter det slik at profesjonsidentitet og profesjonell identitet er to gjensidig påvirkbare fenomener.

Profesjonsidentitet handler om både fag, samfunnsoppdrag, identitet og det å brenne for barna, sier praksislærere og styrere i en undersøkelse fra Universitetet i Agder. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

Det personlige avtrykket kan knyttes til profesjonell identitet som en mer eller mindre bevisst oppfatning av «meg» som yrkesutøver (Heggen, 2008). Profesjonell identitet viser til den personlige identitetsdanningen som har med utøvelsen av yrkesrollen å gjøre: Hvem er jeg som barnehagelærer, som praksislærer eller som styrer?

Det handler om hvilke egenskaper, holdninger og verdier jeg har, og hvilke kunnskaper og ferdigheter som er grunnlaget for min yrkesutøvelse. Hansbøl og Krejsler (2004) bruker begrepet profesjonell identitet for å sette fokus på de stigende krav til å kunne utvikle en individuell profesjonsstil. Med det mener de å kunne koble de krav som profesjonen stiller med egen personlighet. Profesjonell identitet konstrueres i en prosess i samspill mellom det enkelte individ med sin personlighet og livserfaring og de praksiser, teknikker og verdier som utdannelsen og senere yrkesutøvelse representerer. Profesjonsidentiteten kan, ifølge Larsen og Slåtten (2014), påvirke den profesjonelle identiteten hos noen, men ikke alle, og i ulik grad. De mener at den profesjonelle identiteten endres gjennom følgende faktorer: «... sosial interaksjon, sosialisering, kultur, erfaring, strukturelle endringer og nye oppgaver» (s. 3).

PROFESJONSIDENTITET

Barnehagene i Norge har gjennomgått det mange vil kalle en revolusjon. Fra å være mindre selvstyrte idealistiske foretak til å bli profesjonalisert med blant annet store private barnehagekjeder og tydelige politiske føringer. I 2006 ble Kunnskapsdepartementet opprettet og barnehagen ble formelt en del av utdanningssystemet. Stortingsmelding nr. 41: «Kvalitet i barnehagen», kom som ett etterskjelv etter massiv barnehageutbygging. Økt fokus på forskningsbasert kunnskap og mindre fokus på den profesjonelle inderligheten førte til nye utfordringer og muligheter. I 2012–2013 kommer stortingsmelding nr. 24 «Fremtidens barnehager» med lovnad om ny formålsparagraf, økt bevilgning til kvalitetstiltak, som ny barnehagelærerutdanning i 2013 og strategi for kompetanseutvikling. Dette påvirker synet på barnehagelærerrollen, den enkeltes identitetsforståelse i profesjonen og blir en del av dette store begrepet: profesjonsidentitet.

Vi tok med oss begrepet ut på tur, og ba praksislærere og styrere i tre barnehager om hjelp i vår studie: Barnehagelærer, veileder og praksislærer. En kvalitativ studie, der formålet blant annet er å styrke veiledningskompetansen til praksislærerne i barnehagelærerutdanningen, og å styrke samarbeidet mellom universitet og praksisfelt. Her hadde vi blant flere spørsmål, ett stort spørsmål som vi ønsket svar på: Hva legger dere i begrepet profesjonsidentitet?

DET HJELPER IKKE Å BARE LESE SEG FREM TIL TING, EN MÅ VÆRE I KONTAKT MED SINE VERDIER. DET ER DA PROFESJONSIDENTITETEN BLIR SYNLIG.

RELASJONEN TIL BARN

Det første vi møtte var yrkesstolthet og de grunnleggende verdiene de knyttet til profesjonsidentitet:

- Vi er veldig bevisst på våre styrker, vår identitet, vi må stå for at vår profesjon er viktig, at den utdannelsen vi har er viktig. Vi trenger folk som brenner for det!
- Intervjuer: Brenner for hva?
- Barna, og det vi holder på med i hverdagen.

Det kollektive «vi-et», og selve fundamentet for yrkesutøvelsen, det alt dreier seg om, nemlig relasjonen til barnet (Hennum & Østrem, 2016). Vi tar med oss spørsmålet videre, og får på vårt neste stoppested et enda dypere innblikk i forståelsen av begrepet.

FAG OG SAMFUNNSOPPDRAG

– Det ligger jo litt i ordene, det enkeltes fags identitet. Jeg har jo mange ideer om hva som er bra for

barnet, eller viktig for menneskeheten. Men når det blir knyttet til samfunnsoppdraget, min jobb og mitt mandat i alle fall, der ligger liksom min profesjonsidentitet: Hvordan kan jeg gjøre det med mine kunnskaper, mine erfaringer og personlige egenskaper?

– Intervjuer: Så da knytter du det til både fag, samfunnsoppdrag, identitet og oppdrag?

– Ja, vi tenker stort, ikke sant?

Hun henvender seg til sin kollega, som nikker og sier:

– Ja, visjonen er å virkeliggjøre menneskeverdet. Så det er ikke noe småtterier vi driver med!

TEORI OG ERFARING

I de videre refleksjonene aner vi det Heggen (2008) beskriver som nærmest sammenfall mellom den individuelle profesjonelle identiteten og den kollektive profesjonsidentiteten. Her er både det kollektive «vi», og det individuelle «jeg» til stede. Det handler om sammensmeltingen mellom teoretisk kunnskap og erfaring, og ikke minst verdier og holdninger som ligger i oss. Det er der den enkeltes profesjonsidentitet blir tydelig, når alt er smeltet sammen. Det hjelper ikke å bare lese seg frem til ting, en må være i kontakt med sine verdier. Det er da profesjonsidentiteten blir synlig. Dette er i tråd med det Hennum og Østrem skriver:

«Profesjonsutøveren skal i alt sitt arbeid hente ressurser fra kunnskap og erfaring, fra etikken og fra samfunnets beskrivelse av profesjonens oppdrag.» (Henum & Østrem, 2016, s. 19).

STUDENTER I PRAKSIS

På spørsmål om praksislæreren kunne sett eller hørt på en student at vedkommende hadde en sterk profesjonsidentitet, svarer en praksislærer i studien:

Litt i forhold til arbeidsmoral, hvor mye studenten er åpen og byr på seg selv i møte med barna.

Videre forteller praksislærer om det vedkommende oppfatter som en tydelig utvikling fra første til tredje års studenter. To aspekter trekkes frem. Det ene er endringen i begrunnelser for valg studenten gjør i praksis, fra noe de må, til noe de synes er spennende. Den andre er endringen i praksislærers rolle over tid, fra å være en mer oppdragerpreget praksislærer, til å være vitne til

studenter som kommer ut i praksis og vil prøve noe, og viser en helt annen glød.

En forståelse av seg selv som yrkesutøver tar gradvis form og kommer til uttrykk hos dem som er i ferd med å kvalifisere seg for en profesjonell yrkesrolle: «Det handler om kven en er, og ønsker å være.» (Heggen, 2008, s. 321).

BERIKET TILBAKE

Vi tok med begrepet profesjonsidentitet på tur, er ennå ikke ved veis ende i forståelsen av begrepet, men har fått innblikk i noen av refleksjonene praksislærerne har i møte med begrepet profesjonsidentitet. I refleksjonene aner vi spor av de tre forpliktelsene en profesjonsutøver er bundet av, samfunnsmandatet, kunnskapsgrunnlaget, og etikken (Henum & Østrem, 2016).

Det som imidlertid trer tydeligst frem er hvilke tilsynelatende «store ord» som dukker opp knyttet til et teoretisk konstrukt som profesjonsidentitet. De knytter profesjonsidentitet tett opp mot overordnede verdier knyttet til samfunnsoppdrag og arbeidsmoral.

Ved å ta med et tilsynelatende tørt og teoretisk begrep ut i praksis, kommer vi beriket tilbake. Når vi underviser dem som har valgt som visjon å virkeliggjøre menneskeverdet, kan vi bare si: Det er ikke noe småtteri de driver med! Det er et privilegium å få ta del i.

LITTERATUR

GRANRUSTEN, P.T. (2016). Styrernes profesjonelle identitet. I: K.H. Moen, K.Å. Gotvassli & P.T.

GRANRUSTEN, (RED), (2016). Barnehagen som læringsarena. Mellom styring og ledelse. Oslo: Universitetsforlaget

HANSBØL, G. OG KREJSLER, J., (2004). Konstruktion af professionel identitet – en kulturkamp mellem styring og autonome i et markedssamfund. I Moos, L., J. Krejsler & P. Laursen. Relationsprofessioner: lærere, pædagoger og sygeplejersker, sundhedsplejersker, socialrådgivere og mellemledere. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

HEGGEN, K. (2008). Profesjon og identitet. I: A. Molander & L.I. Terum, (red), (2008). Profesjonsstudier. Oslo: Universitetsforlaget.

HENNUM, B.A. & ØSTREM, S. (2016). Barnehagelæreren som profesjonsutøver. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

LARSEN, A. K & SLÅTTEN, M.V. (2014) Nye tider, nye barnehageorganisasjoner. Bergen, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

STORTINGSMELDING NR. 41, (2008-2009): Kvalitet i barnehagen, Kunnskapsdepartementet, Oslo.

STORTINGSMELDING NR. 24, (2012-2013): Framtidens barnehage, Kunnskapsdepartementet, Oslo.

VÅG Å LEKE MED BARN

Når voksne deltar i barnas lek, skapes gode relasjoner som forsterker læringsprosessene i leken, viser ny studie.

TEKST:
Steinar Sund
frilansjournalist
steinar@frilansjournalistssund.no

En lekende voksen, som er villig til å delta uten noen utviklingspedagogiske agendaer, kan mange ganger fungere som lim på relasjonssøkende barn, sier Elin Thoresen som har tatt doktorgrad på barnehagelærernes deltakelse i leken. Hun er førsteamanuensis ved NLA Høgskolen i Bergen og mener det er helt nødvendig at voksne deltar i leken, fordi leken er barnets lære-verden.

MANGLER LEKEFERDIGHETER

I sin studie fant hun at mange barnehagearbeidere ikke deltok i barnas lek fordi de manglet kunnskaper, ferdigheter og trygghet i voksenrollen i dramatisk lek. Studien viser at deltakelse i lek handler om tid og pedagogiske prioriteringer. Det er også noe de voksne må øve på og lære seg. Forskeren fant også at noen barnehagelærere deltok mer på barnas prem-

isser, mens andre kunne stille spørsmål eller innføre roller med en pedagogisk agenda, som barna ikke nødvendigvis kunne eller ville gå i møte. Leken gikk da ofte i oppløsning.

–De som evnet å være mer til stede mentalt, fysisk eller romlig i barnas lekehistorier fungerte mer som medlekere enn som lekestyrere, forklarer hun.

Dette betyr ikke at de voksne alltid skal delta i barnas lek. Barna trenger også å utvikle sin dramatiske lek sammen med andre barn. Likevel bør voksne noen ganger ha en funksjon inn i barns lek når de blir invitert inn, ifølge Thoresen.

–Vi kan blant annet bringe inn nye historier og nye roller eller utfordre allerede eksisterende lekehistorier og roller. Vi kan også tilrettelegge for ulike rom både på utsiden og innsiden av leken. Det handler om å gripe lekeanledningene som byr seg, og tørre å sette seg selv på spill, mener barnehageforskeren fra Bergen.

Førsteamanuensis Elin Thoresen (t.v.) fra NLA Høgskolen mener det er viktig at de voksne deltar i barnas lek. Her sammen med kollega Anette Sofie Bernsen. Foto: NLA Høgskolen, Bergen.

↑ Professor Anne Greve ved Oslo Met storbyuniversitet mener det å leke med barna er et godt pedagogisk tiltak. Foto: Oslo Met

ET GODT PEDAGOGISK TILTAK

Barnehageforsker Anne Greve forteller at Thoresens funn stemmer veldig godt med hennes egen forskning. Greve er professor ved Oslo Met og mener det å leke sammen med barna er et godt pedagogisk tiltak.

–Jeg mener jo at det å leke med barn, på lekens premisser, er god pedagogikk, hevder hun. Ellers har hun ingen god oppskrift på hvordan man best skal gjøre det i praksis.

–Dyktige barnehagelærere med solid pedagogisk kunnskap vil kunne bruke sitt faglige skjønn og vurdere hvordan de skal kunne møte ulike barn i leken på måter som styrker leken, sier Greve.

Hun tror det er et godt utgangspunkt å selv være leken og se på barna som læremestere.

Ledelse i krysspress

Styrere som bli pålagt å bruke pedagogiske verktøy og program følger dem, men ofte tilpasset egen barnehage, viser undersøkelse.

M

ange kommuner og private barnehageeiere pålegger barnehagene å bruke spesifikke pedagogiske verktøy og program. (Granrusten, Gotvassli og Moen 2016) Hvordan

håndterer styrerne dette? Jeg intervjuet 8 styrere i Oslo og Bergen, etter at politikerne vedtok at barnehagene måtte bruke kartleggingsverktøyet TRAS på alle barn fra henholdsvis 2 og 3 år. Barnehagene var også pålagt å bruke ledelsesmetoden *Barnehagevandring* og *Oslostandarden for årsplanmal, samarbeid med skolen* og *barnevernet*.

TRE TEORIER

«Hva innebærer det å lede barnehagen når det pålegges bruk av pedagogiske programmer og kartleggingsverktøy?» er problemstillingen i min masteroppgave. Det blir belyst ut fra tre teoriperspektiv. Lipskys teori om bakkebyråkrater (Lipsky 1980) Llewellyns teori om toveis vinduet -hybridlederen som kombinerer fag og ledelse, (Llewellyn 2001) og Røviks teori om translasjon- oversettelse av ideer. (Røvik 2007) Disse teoriene har jeg satt i sammenheng for å få en forståelse av hva styrernes håndtering av pålagte krav innebærer. Målet er å forstå hvordan det er å lede en barnehage under disse forholdene.

TEKST:

Nina Beate Jensen

Enhetsleder i Akasia Skjold Menighetsbarnehage i Bergen, tidligere sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet, artikkelen er basert på hennes masteroppgave «Hva innebærer det å lede barnehagen når det pålegges bruk av pedagogiske programmer og kartleggingsverktøy?» ninabjen@gmail.com

Min studie viser hvordan styrerne håndtere det krysspresset mange av dem står i når de pålegges konkrete pedagogiske verktøy og program. Det gjør de ved å bruke sine egenskaper som både fagpersoner og ledere, ved å oversette og modifisere kravet, og ved å være en strategisk leder mot omgivelsene og innad i sin egen barnehage.

HVORDAN HÅNTERES PÅLEGGENE?

Styrerne i undersøkelsen oppfatter vedtaket som noe de skal utføre lojalt, men samtidig noe de har anledning til å tolke og tilpasse. De mener å ha en rolle som iverksettere av vedtatt politikk, noe som ut fra Lipskys teori kjennetegner bakkebyråkrater. Styrerne og barnehagens ansatte representerer det siste leddet i kjeden mot barna, og har mye å si for hvordan resultatet blir. Det er styrerne bevisste på.

Respondentene i denne undersøkelsen legger stor vekt på å forankre bestemmelsen i lederteamet, det vil si hos de pedagogiske lederne i barnehagen. Det er vanlig å begynne med en åpen diskusjon for så å stramme inn. I noen tilfeller begrenses hva som skal diskuteres og hvor lenge en diskusjon kan pågå. Det skjer også direkte styring med henvisning til at ansatte er forpliktet til å følge kravet. Hovedinntrykket i denne undersøkelsen er likevel at man gjennom gode prosesser kommer frem til løsninger man er enige om. Prosessen ender ofte i en plan for hvordan

barnehagen skal jobbe med kravet, og forstås som en lokal tilpasset standard.

Styrerne i undersøkelsen beskriver også at de har en omfattende strategisk rolle etter at verktøyet er implementert, fordi de sørger for «å holde trykket oppe», for videre fremdrift og oppfølging av det som er bestemt.

ULIK ROLLEFORSTÅELSE

Er det noen sammenheng mellom styrers oppfatning av egen rolle og hvordan et krav blir gjennomført?

De åtte styrerne som er spurt i denne undersøkelsen har ulik rolleforståelse; de oppfatter seg fra alt som en administrativ leder til en fagperson med fokus på det barnehagefaglige. Jeg undersøkte om det er en sammenhengen mellom styrernes oppfatning av sin egen rolle og hvordan verktøyet TRAS ble brukt, men jeg fant ingen tydelig sammenheng. Om styreren først og fremst ser seg selv som administrator, leder eller fagperson ser ikke ut til å føre til en spesiell retning på hvordan de gjennomfører påleggene. Respondentene selv svarer at det er en sammenheng mellom hvem de er som styrere og hvordan de iverksetter pålagte krav, men peker på andre faktorer enn sin lederidentitet, som erfaring, faglig trygghet, å føle frihet innenfor rammene og å være åpen for nye ting.

LOJALE MOT PÅLEGGENE

Alle oppgir at de er lojale mot det som er bestemt, men viser samtidig i praksis en myndig rolle som oversettere av kravet, sett i forhold til det behovet de mener den barnehagen de leder, har. Dette kan ha sammenheng med at de opptrer som bakkebyråkrater med ståsted der politikken utføres, overfor barna. (Lipsky 1980) De fleste legger størst vekt på sine egne vurderinger for hva de mener er best for sin barnehage, da gjerne ut fra et samlet faglig ståsted for den barnehagen. Hoås Moen og Granrusten (2014) fant at styrere som står i et krysspress mellom eksterne forventninger og hensynet til egne barnehager, i økende grad lar hensynet til overordnet nivå telle mest. Mine funn

Noen av styrerne mener pålagte verktøy er nyttige hjelpemidler, mens andre tolker dem som en mistillit til det profesjonelle arbeidet som allerede gjøres i barnehagen, skriver artikkelforfatteren om sin undersøkelse. Foto: Fotolia.com

NOEN VAR FRUSTRERT OVER AT PÅLAGTE KART- LEGGINGSVERKTØY TOK TID OG FOKUS VEKK FRA VIKTIGERE ARBEID ELLER BEDRE METODER.

tyder på at når det er snakk om pålegg, spiller tolkning og oversettelse av pålegget en vesentlig rolle.

STORE FORSKJELLER

Innføring av et verktøy eller program får konsekvenser for det pedagogiske arbeidet, men hvor store konsekvensene blir avhenger av i hvor stor grad verktøyet er tilpasset eller oversatt. Det ser ut til at det vanligste er at det utarbeides en lokal standard, basert på en enighet om hvordan kravet skal gjennomføres i akkurat denne barnehagen. Dette betyr at alle de pedagogiske lederne bruker verktøyet på tilnærmet samme måte og at de følger noen faste prosedyrer. Det kan imidlertid bety store forskjeller for det pedagogiske arbeidet hvorvidt man har valgt å følge en oppskrift fullt ut, delvis, eller bare symbolsk. Forskjellene mellom barnehagene kan dermed bli store.

BRUKER SKJØNN

Styrerne i studien bruker sitt faglige skjønn i utstrakt grad i møte med pålagte pedagogiske verktøy og program. De gjør vurderinger rundt prioritering, tidsbruk, opplærings- og motivasjonsarbeid, og hva som passer inn i det pedagogiske arbeidet i sin barnehage. De finner også et handlingsrom ved å tolke pålegget både ut fra sin faglige kunnskap og sin forståelse for den sammenhengen de står i som ledere både faglig og i en hierarkisk linje. Dette kan betraktes som «hullet i smultringen» i henhold til Dworkin (1978) ; «et åpent område omgitt av en ramme av restriksjoner». Det er nettopp dette som kjennetegner skjønnsutøvelse, slik Dworkin ser det. Svarene i denne studien indikerer at det kan være ulikt hvor stort område man mener man har å utøve sitt skjønn på, selv om vedtaket er det samme. Det er imidlertid gjennomgående i studien at når det er opp til barnehagene å bestemme hvordan et pålegg skal gjennomføres, kan det gi et relativt stort område for skjønnsutøvelse.

HVORDAN PÅVIRKES LEDELSEN?

Det å bli pålagt spesifikke verktøy og program gjør at lederne må håndtere en ny og kompleks utfordring. Den handler om både det pedagogiske arbeidet, personalledelse og utvikling av barnehagen. De styrerne jeg har spurt utvikler strategier for å håndtere påleggene utenfra, blant annet ved å jobbe med å utvikle sin barnehage innenfra.

Noen av styrerne mente at de pålagte verktøyene var nyttige hjelpemidler, andre tolket dem som en mistillit til det profesjonelle arbeidet som allerede gjøres i barnehagen. Noen var frustrert over at det tok tid og fokus vekk fra viktigere arbeid eller bedre metoder. Dataene fra denne studien indikerer at styrerne håndterer påleggene ved å kombinere sin lederrolle med å være fagperson og å tilpasse kravene. De henter sin autoritet i egen faglighet, men også til dels i den hierarkiske linjen. Det kan synes som det er større handlingsrom enn det man i utgangspunktet skulle tro når det er snakk om politisk vedtatte pålegg. Dette viser seg både i det at det går an å begrunne sine valg overfor overordnede, og at det i praksis er stor forskjell i hvordan kravene gjennomføres. Flere nevner at de må rapportere tilbake til overordnet, for eksempel hvor mange barn de har «traset», men det er uklart hvor mye denne rapporteringen egentlig betyr, og hva den brukes til.

BÅDE LEDER OG FAGPERSON

Samlet sett fant jeg i undersøkelsen tydelige spor av det Lipskys teori omtaler som spenninger og dilemma mellom profesjonelt faglig ståsted, hensynet til brukerne i egen barnehage og rollen som leder i et hierarkisk system. I denne sammenhengen er de fleste styrerne mer bakkebyråkrater enn administrative ledere (managers), og det gir dem utfordringer. Samtidig er Llewellyns hybridleder tydelig, i og med at styrerne i undersøkelsen i stor grad klarer å balansere og finne en vei ved å være både ledere og fagpersoner i sin håndtering av

kravene. Teoriene blir dermed ikke motsetninger, men de utfyller hverandre.

Gotvassli og Vannebo (2014) mener at styrerne er strategiske aktører i sin måte å lede barnehagene på. Mine funn underbygger dette.

Styrerne har det overordnede ansvaret for pedagogisk ledelse av barnehagene, og når man pålegges konkrete metoder, endres vilkårene for hva denne pedagogiske ledelsen innebærer. Pedagogikk blandes med styring, og min undersøkelse viser at det kan møtes av en styrerrolle som er tydelig forankret, både i det barnehagefaglige og det ledelsesfaglige.

LITTERATUR

DWORKIN, R (1978) *Taking Rights Seriously* Cambridge: Harward Univerity Press

GRANRUSTEN, PÉR TORE, GOTVASSLI, KJELL ÅGE OG MOEN, KARI HOÅS (RED.) (2016): Ledelse for barns læring i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget. (under utgivelse)

GOTVASSLI, K.Å OG VANNEBO, B.I (2016) *Kvalitet som masteridé i barnehagesektoren*. I Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk, Vol2, nr 1 2016

LIPSKY, M (1980) *Street Level Bureaucracy*, New York: Russel Sage Foundation

LLEWELLYN, S (2001) Two-way windows: Clinicians av Medical Managers, artikkel i Organization Studies (vol. 22 2001) New York: Sage

MØRREAUNET, S., GOTVASSLI, K., HOAS MOEN, K., SKOGEN, E (2014) Ledelse av en lærende barnehage, Bergen: Fagbokforlaget

RØVIK, KJELL ARNE (2007) *Trender og translasjoner*, Oslo: Universitetsforlaget

Uten redaktør

Du mottar mange hundre budskap hver dag. Det er viktigere enn noen gang å kunne stole på at det du leser og ser i mediene er faktabasert og pålitelig. Redaktørens rolle er å være uavhengig, og å sikre en balansert dekning av ditt fagfelt. Den jobben gjør vi på vegne av deg.

Leser du et av Fagpressens blader eller nettsteder – slik du gjør akkurat nå – kan du være trygg på at innholdet som er viktig for deg er vurdert og ivaretatt av en grundig redaksjon.

Med redaktør

F Fagpressen

Faktabasert – Pålitelig – Ansvarlig

TEKST:
Christine Kristoffersen Hansen
Frilanser Tromsø
christinekhansen@gmail.com

FOTO:
Ingun A. Mæhlum
Fotograf Tromsø
fotodama@gmail.com

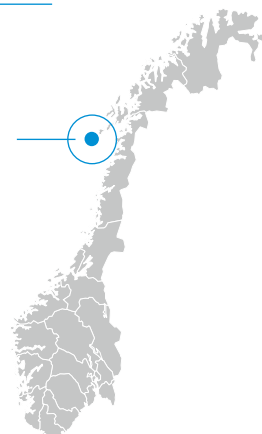

BARNEHAGEN MIN
Vi besøker barnehager litt
utenom det vanlige. Tips oss
på forstesteg@udf.no

Fremtidens fiskere

**REINE
BARNEHAGE**

LOFOTEN

Barnehagebarna, som Oliver Gylseth, er på kaia flere ganger i uka under lofotfisket. Mange av barna er fremtidens fiskere. Derfor er målet å vekke interessen tidlig.

Barna går i Reine barnehage, som ligger midt i et av landets mest kjente fiskevær, Reine, i Lofoten. Under lofotfisket står selvsagt torsk både på menyen og programmet i barnehagen, gjennom et eget lofotfiske-prosjekt.

– Mange av barna som går her er fremtidens fiskere. Det er de som skal drive dette stedet videre framover. Å vekke interessen tidlig anser vi som veldig viktig, sier pedagogisk leder Heidi Møller. Flere ganger i uka er de ansatte og barna på kaia for å se båtene levere dagens fangst. I tillegg tar de inn fisken i mange av barnehagedagens øvrige aktiviteter.

FLERE HUNDRE FISKERE

– Hurra! Nå skal vi dra til båtene! Sander Johansen (5) jubler av glede i det han får vite at det nærmer seg avmarsj til kaia. Han sprinter over den snødekte plattingen, og griper tak i løkketauet.

– Kom igjen, alle sammen! Fort dere! Reine ligger i Moskenes kommune helt ytterst

Under Lofotfisket har Sander Johansen (t.v.) og Oliver Gylseth et eget fiskeprosjekt i barnehagen og er på kaia i Reine i Lofoten hver uke for å se på fangsten.

1. Linnea Johansen lager snøengel i de naturskjønne omgivelsene ved Reine barnehage. 2. Reine barnehage ligger bare noen steinkast fra kaia. Humøret er på topp når pedagogisk leder Heidi Møller (t.h.) og Rita Nilsen Berntsen tar med barna ned til båtene. 3. Linnea Johansen (t.v.), Oliver Gylseth og Anita Edvardsen er spent på hvor mye fisk det er i kassene denne dagen.

REINE BARNEHAGE

- Ligger i Moskenes kommune i Lofoten.
- En kommunal barnehage bygd i 1991.
- Tre avdelinger. Antall søkere bestemmer hvor mange avdelinger som er i drift.
- 6–7 ansatte.
- Arbeider for at barna skal medvirke i, utforske og oppdage nærmiljøet sitt.

i Lofoten. Under lofotfisket står hele stedet på hodet, med hektisk aktivitet på båtene og på mottakene på kaiene. Fra januar til april leverer flere hundre fiskere fra hele landet fangsten sin her. Midt oppi dette fiskefatet, omkranset av stupbratte fjell og vilt hav, ligger Reine barnehage. Under lofotfisket er det en selvfølge at torsken er i fokus også her.

Små føtter suser ned bakkene de par hundre meterne ned mot fiskemottaket. For barna er dette absolutt et høydepunkt, og stemningen langs løkketauet er det ingenting å si på.

– En ekte lofottorsk jeg er for jeg er født i Reeene! synger barna i kor – i en lett omskrevet versjon av Thorbjørn Egners klassiker.

BLIR TATT GODT IMOT

Fadderullan dei fadderullan dei fadderullan dullan dei – og vips så var de framme. Arbeiderne på mottaket ønsker dem blidt velkommen.

Med trucker, heisekraner og hurtig flytting av tunge fiskekasser er det viktig at alle forholdsregler blir tatt når små, ivrige unger inntar kaiområdet.

– Vi blir tatt veldig godt imot her nede på anlegget. De tar hensyn til oss, og vi får lært barna at de ikke må gå i veien for arbeiderne og kjøretøyene.

– Se her! roper Linnea Johansen, og peker mot en kasse full av fisk.

– Fisken har skjegg, så da er det torsk. Og de har tunger som er kjempegode å spise.

4. Det er hektisk aktivitet på kaia i Reine når båtene leverer dagens fangst. 5. Sander Johansen (f.v.), Linnea Johansen og Oliver Gylseth lærer om ulike fiskearter. 6. Heidi Møller og Oliver Gylseth viser fram et av sangarkene med sangene de synger under lofotfiske-prosjektet.

FISKESANGER

Mange av de ansatte i barnehagen har bodd i Reine hele sitt liv, og kjenner godt til tradisjonene rundt lofotfisket. De har mye kunnskap å dele med barna.

– Selv er jeg gift med en fisker, men jeg skal innrømme at jeg også lærer litt underveis i Lofotfisket-prosjektet vårt, sier Heidi Møller.

Hun har vært ansatt i barnehagen i 15 år, og prosjektet har vært gjennomført hvert år siden hun startet.

Vel tilbake fra kaia, springer Linnea og Niklas inn på avdelinga og henter fram en stor bunke med sangark.

– Disse synger vi hver eneste gang. Det er kjempegøy, sier de, og viser fram plansjer med tekstene til blant annet *De tre små fisk, Ro, ro til fiske-*

skjær, Nede på bryggekannten og Ungene i Lofoten.

LÆRER OM REDSKAPENE

Heidi Møller forteller at de også bruker dagene til å lage tegninger av fisk, leke Kims lek med ulike fiskearter og at de lærer om ulike typer båter og fiskeredskaper.

Dessuten står fisk på menyen så ofte som mulig i prosjektukene.

– Vi har banka fisk og laga fiskekaker sjøl, vi har hatt torsketunger og flere ganger har vi spist fersk fisk, sier Møller.

Mens noen av ungene griner på nesen når maten blir servert, spiser andre seg stappmette.

– Da vi hadde fiskeburger med hjemmebakke brød, salat og dressing

var det faktisk enkelte som spurte etter en tredje porsjon.

PAPPA-KOKK

At en av fedrene i barnehagen er kokk har de også nytt godt av.

– Han disket opp med et skikkelig gourmetmåltid med fisk, ris, saus og sopp. Han danderte det flott på tallerkenene og barna fikk drikke av fine glass. Det var skikkelig populært.

Oliver Gylseth peker opp mot et stort fiskegarn de har hengt på veggen. Denne er pyntet med fisk som er tegnet og klippet ut av barna. Oliver smiler lurt.

– Jeg skal bli fisker når jeg blir stor. – Hvorfor? – Fordi da tjener jeg så mye penger!

⊕ Høysensitive barn i barnehagen og hjemme

Birte Svaton
Kommuneforlaget (2017)
136 sider

Sensitive barn i barnehagen

En brukervennlig og lettlest bok om høysensitive barn i barnehagen og hjemme.

Birte Svaton innleder boken med hva det vil si å være høysensitiv, hvor hun refererer til forskning og teori, og gir informasjon om hvordan boken kan brukes.

OVERSTIMULERING

Bokens første del har sju barneportretter skrevet av foreldre og barnehageansatte om erfaring med sensitive barn. Bokens andre del handler om hvordan vi skal møte barnet med stikkord som: selvfølelse, selvillit, forstå følelsene, tolke barnets signaler, stillerom, fleksibilitet og overganger. Pluss et kapittel om foreldresamarbeid, om blant annet å hjelpe barnet med å unngå overstimulering og å forstå følelsene sine.

Å være høysensitiv er et personlighetstrekk som ofte er medfødt. Barna har et uvanlig fintfølelse nervesystem som gir ekstra mottakelighet for sanseinntrykk. Følelser kan komme kraftig til uttrykk, enten gjennom høyløst gråt og raseri, full tilbaketrekning eller strålende smil og latter (...).

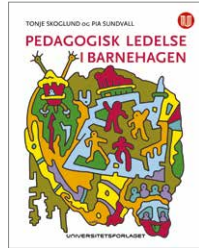
FALLGRUVER OG GODE RÅD

Boken forteller om fallgruver og gir

ANMELDT AV:

Kathrine Mathilde Fagereng
Barnehagelærer med master i barnehagepedagogikk. Pedagogisk leder i Slagen barnehage, Tønsberg og forfatter.
kathrinefagereng@hotmail.com

⊕ **Pedagogisk ledelse i barnehagen**
Tonje Skoglund og Pia Sundvall
Universitetsforlaget (2017) 176 sider

En bok om utfordringer pedagogiske ledere kan møte når de skal lede ansatte i barnehagen. Boken kommer med konkrete problemstillinger, erfaringer og praksisfortellinger. Tema er bruk av profesjonsspråk, profesjonsidentitet, hvordan skape læringskultur, hvordan komme i gang med kritisk refleksjon og å takle motstand. For barnehagelærere og studenter.

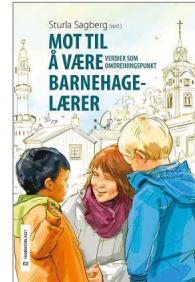
⊕ **Minoritetsreligioner i barnehagen**
Olav Hovdelien (red.), Silje Lyngar Einarsen, Katrine Gæver og Kari-Mette Walmann Hidle
Fagbokforlaget (2017) 170 sider

Barnehagelærerne trenger kunnskap om minoritetsreligioner for å forstå og møte barn og foreldre som tilhører religiøse minoriteter i norske barnehager. Her får du definisjoner av religion, kunnskap om islam, hinduismen, buddhismen, Jehovas vitner og jødedommen og hvordan du kan håndtere det religiøse mangfoldet på en profesjonell måte, som alt fra høytider til måltidet.

⊕ **Rammeplanen 42 spørsmål fra barnehagens hverdag**
Leif Strandberg
Cappelen Damm (2017) 310 sider

Boka har 42 aktuelle spørsmål fra svenske pedagoger, men tilpasset den norske barnehagehverdagen og ny rammeplan. Her er spørsmål om kjønnsroller, oppmerksomhet, hverdagsaktiviteter, barns seksualitet, samlingsstunden, barn som rømmer, sladder, bråk rundt matbordet, meldeplikt og gråt. Hvert kapittel har råd til deg som barnehagelærer. Et verktøy til inspirasjon for å bli enda bedre kjent med barnehagens innhold og oppgaver. Inneholder den norske rammeplanen i sin helhet.

⬆ **Mot til å være barnehagelærer Verdier som omdreiningspunkt**
Sturla Sagberg (red.)
Fagbokforlaget (2017) 225 sider

ANMELDT AV:

Ingeborg Tveter Thoresen
Tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, forsker og forfatter. Er nå skribent og foredragsholder.
Ingeborg.T.Thoresen@usn.no

Viktig om verdier

Barnehagen er et møtested der ulike verdier brynes mot hverandre. Derfor er dette en viktig bok.

Samtale om verdier blir mer og mer påkrevet i barnehagen ettersom samfunnet endres, og det verdimeslige mangfold blir tydelig. Myndighetene har pålagt barnehagen å utøve virksomheten i tråd med barnehagens verdier som de har gitt i samfunnsmandatet. Pedagogisk virksomhet kan ikke utøves i et verditomt rom. Derfor er bevisstgjøring om verdiene, som kommer til syne i det daglige arbeidet, vesentlig. Barnehagen er et møtested der ulike verdier brynes mot hverandre. Det kan være krevende. Derfor er denne boka en viktig bok.

VERDILADEDE SPØRSMÅL

Boka er en samling på ni artikler. Det er tekster med ulikt preg, vitenskapelige og fortellende, basert på et samarbeid mellom fagpersoner fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelæreutdanning og Universitetet i Nord. Både verdigrunlaget, enkelte verdier, og hvordan en møter verdiladede spørsmål, løftes fram og drøftes. De kan komme fra barn eller filosofiske teori-byggere. De kan oppstå i tilrettelegging av virksomheten.

KREVER MOT

Møtet mellom mangfoldet og verdiene som barnehagen som samfunnsinstitusjon er forpliktet på, kan være utfordrende. Vi som har undervist i barnehagelærerutdanninga har sett at studenter ofte mangler språk for disse utfordringene. Å se barnehagens virksomhet i et etisk motlys, som en tidligere professor i pedagogikk uttrykte det, og samtale om og virkeliggjøre barnehagens verdier krever både kunnskap, mot og pedagogisk og etisk skjønn. Motet er ikke minst nødvendig å styrke i et kollegium og i det daglige møtet med foreldre og barn. Boka har en inspirerende tittel og et solid innhold. Den er først og fremst for barnehagelærerstudenter, men vil også gi viktig stoff til drøfting og etterutdanning i barnehagens interne personalutvikling.

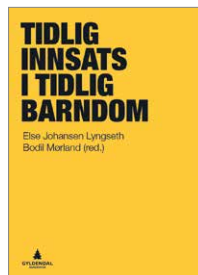
⊕ **Barns utelek**
Merete Lund Fasting
Universitetsforlaget (2017) 136 sider

En kort og lettlest fagbok om utelek; uteleken barna organiserer selv; en lek full av bevegelse og fantasi. Den viser hvordan barn bruker trær, skogholt og skrenter som lekesteder. Tema i boka er blant annet lek i natur, klatring, hyttebygging og hvordan voksne kan bidra for å gi barna gode lekeopplevelser ute. Boka bygger på to forskningssjekter om utelek. Fagfelleverdert, men passer også for barnehageansatte som er opptatt av utelek.

⊕ **Månen følger etter meg**
Ingvald Nielsen og Jens Kristensen (illustrasjon)
Mangschou Forlag (2017) 38 sider

Mone strever med å komme inn i leken og fellesskapet i barnehagen. Ingen ser henne og hun havner i konflikt med barna. Men gjennom sin hemmelige fantasivenn Månen finner hun sin egen vei inn i leken. En bok om et annerledes vennskap og en hyllest til fantasien. Bildebok, passer for barn fra 3 til 6 år.

⊕ **Tidlig innsats i tidlig barndom**
Else Johansen Lyngseth Bodil Mørland (red.)
Gyldendal Akademisk (2017) 222 sider

En bok om tidlig innsats ut fra en spesialpedagogisk forståelse og om retten til spesialpedagogisk hjelp. 7950 barn får spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, viser tall fra 2015. Her er tema som hvorfor tidlig innsats, organisering og tiltak, språkstimulering, lek, kartlegging, diagnoser, barn med hørselstap og arbeid på tvers for barnets beste. En fagfelleverdert antologi. For fagpersoner, studenter og forskere i spesialpedagogikk og pedagogikk.

⬆ **Du og barnet**
Anne-Lise Løvlie Schibbye
& Elisabeth Løvlie
Universitetsforlaget (2017)
152 sider

ANMELDT AV:
Kirsten Flaten
dosent, Høgskolen på Vestlandet
Kirsten.Flaten@hvl.no

Hverdagsrelasjoner

Hvilke mekanismer påvirker relasjonen mellom barna og oss voksne? Det gir denne boka deg svar på.

Boken handler om hvordan relasjon mellom to mennesker er med i en gjensidig påvirkning. Boka er familieprosjekt mellom mor og datter og viser konflikter og utfordringer. Det kommer tydelig frem at det er den voksne som har hovedtyngden av ansvaret i relasjonen.

EMOSJONELT SKJELETT

Boken gir skremmende hverdagsinnblikk i hvor vanskelig det er å ha kontroll på følelser, og hvor stor grad vi voksne påvirker barna rundt oss. Selv med alle intensjoner om å ikke la vår voksne irritasjon piple frem, så er det nettopp det den gjør. Tror vi det virker beroligende å si at alt er ok, når irritasjon høres på stemmen og vises i ansiktet? Ville vi selv blitt overbevist? Det emosjonelle skjelettet formes av de emosjonelle erfaringene vi gjør. Begrepet, er lånt fra den engelske psykoterapeuten Sue Gerhardt, og gir en verbal modell for hvor viktig våre emosjonelle erfaringer er.

Boken tar utgangspunkt i små episoder fra hverdagen fra småbarnsalder til skolebarn. Selv Emil fra Lønneber-

get har fått plass her. Emil og drengen Alfred viser en god og trygg relasjon mellom et barn og en voksen som er naturlig anerkjennende.

LYRIKK OG LITTERATUR

Boken har fagtunge referanser, som Freud og Bowlby, og mer oppdaterte referanser. Sitater og henvisninger til lyrikere og forfattere gir boken et litterært preg. André Bjerkes beskrivelse av spebarnets blikk som to luker i himmelen går opp, går rett inn i hjerteroten vår. Det setter også en standard for hvor viktige barn er.

HVERDAGSEPIDODER

Det er ikke en bok om den store og hjerteskjærende omsorgssvikten som noen barn blir utsatt for. Heller en fagbok som viser hvilke mekanismer i relasjoner som påvirker barn og voksne i et vanlig liv i en vanlig hverdag. Forfatterne har en motivasjon om å få leserne til å se at barn trenger å bli akseptert og verdsatt av voksenpersonene rundt seg. Det lykkes de med. Boken anbefales til alle som har kontakt med barn.

⬆ **Digitale barn**
Kåte From og Rikke Mølbak
Gyldendal akademisk
(2017) 60 sider

Hvor mye skal de voksne blande seg inn i barnas lek og spill på nettbrett? En lettest bok du kan bruke for å snakke med barn om positive og mindre gode sider med nettbrett, internett og dataspill – gjennom ulike historier om barna Laurits (5) og Siv (8). Boken har både nyttig fagstoff og råd om digital bruk. Siste bok i serien Psykologi for barn. For både foreldre og barnehagelærere.

⬆ **Alle skal med!**
Veiledning i den lærende barnehage
Elin Ødegård, Julie Nordahl og Helge Røys
Cappelen Damm Akademisk (2017)
166 sider

En bok om å utvikle kvalitet i barnehagen. Du får kunnskap om hvordan veiledningssamtaler kan brukes for å bygge kompetanse og utvikle en lærende barnehage. Målet er at alle ansatte skal med. Boka bygger på forskning i tre barnehager. Tema er relasjoner, tillit, tema, refleksjon og form på veiledningssamtaler, fagspråk, motstand og vanskelige samtaler.

⬆ **Leklust i förskolan**
Främja lekens egenvärde
Maria Øksnes og Einar Sundsdal
Gothia Fortbildning (2017)

Norske Maria Øksnes og Einar Sundsdal ved NTNU er ute med en bok på svensk om viktigheten av lek og hvordan du som barnehagelærer kan bidra til å berike lek som barna setter i gang. Du får teori og forskning om lekene betydning, lekekultur og praktiske ideer til hva du som voksen kan bidra med for å skape lekelyst og lekeglede.

⬆ **Kom og lek!**
Hervé Tullet
Oversatt av Yvonne R. Breen
Mangschou forlag (2017)

En morsom og annerledes barnebok fra en fransk kunstner som ofte topper amerikanske bestselgerlister. I boka kan barnet følge en prikk og en linje med fingeren og være med på mye spennende som skjer fra side til side. Barna vil garantert følge med når prikken skifter farger, leker gjemsel, hopper, blir redd, forsvinner, spretter og flyr. Bildebok for barn fra 2 år.

⬆ **Teori og praksis i barnehagevitenskapelig forskning**
Anita Berg og Eva Johansson (red.)
Universitetsforlaget (2017) 264 sider

Barnehagevitenskap er et tverrfaglig felt om barn og barndom på ulike arena, noe denne boka gir deg oversikt over. Den skal inspirere til kritiske diskusjoner og gi innsikt i teori og praksis i barnehagevitenskapelig forskning. Gir konkrete eksempler på vitenskapsteoretisk spørsmål innen pedagogikk, estetikk og naturvitenskap i barnehagekontekst. For barnehagelærerstudenter og forskere.

⬆ **Lesepraksiser i barnehagen**
Trine Solstad, Turid Thorsby Jansen og Anne Marie Øines
Fagbokforlaget (2018) 215 sider

Hva er gode bildebøker og hva er godt for barn å lese? Det får du svar på her. Leseopplevelse, høytlesning, hvordan utvikle spennende lesepraksiser i barnehagen og hvordan ha gode samtaler om bøker med barna er andre tema. Her er konkrete eksempler fra praksis og bøker. Du får også innblikk i et høytlesningsprosjekt i Tønsberg kommune.

⬆ **Foucault og den norske barnehagen.**
Introduksjon til Michel Foucaults analytiske univers
Svein Hammer
Fagbokforlaget (2017)
215 sider

ANMELDT AV:
Hallvard Kjelen
førsteamanuensis, Nord universitet, Nesna
hallvard.kjelen@nord.no

Barnehagen i lys av Foucault

Kva prosessar og diskursar har skapt den norske barnehagen? Svein Hammer viser korleis Foucaults filosofi kan danne utgangspunkt for nye forståingar.

Føremålet med boka *Foucault og den norske barnehagen* er å gje ei framstilling av Michel Foucaults tankar. Vidare freistar Hammer å vise kva som skjer dersom ein analyserer barnehagen med Foucaults «blikk».

OPPLYSANDE OG PROVOKATIVE

Foucaults omgrep som diskurs, arkiv, dispositiv, gouvernementality og disiplinering er komplekse og dynamiske, og lèt seg ikkje definere på enkle måtar. Men dei bileta som kjem fram når ein ser på barnehagen gjennom augo til Foucault, kan vere både opplysannde og provokative.

MAKTRELASJONAR

Hammer viser at ein kan bruke Foucault til å stille spørsmål på ulike nivå innanfor feltet: Skal barnehagen vere ein stad for måling, testing og utsil- ing? Skal barnehagen vere ein plass for leik, oppdraging eller for danning? Kor kjem slike førestillingar om kva barnehagen skal vere frå, korleis får dei fotfeste, og på kva måte formar

førestillingane praksisar, språk og arkitektur? Korleis verkar maktrelasjonar i barnehagefeltet, ikkje berre som «undertrykkende og restriktive», men òg som skapar av «sosial virkelighet»? (s. 177) Hammer viser til korleis konkrete praksisar i barnehagen, som til dømes pottetrening, kan diskutera og problematisera i lys av Foucault. Det sjølvsa og det naturlege er også resultat av prosessar, språk og diskursar. Røyndommen er ikkje, han blir til.

Det er når Hammer hentar ned Foucault, og viser korleis tankane hans kan kaste lys over tilsynelatande naturlege og kvardagslege praksisar, at han lukkast best.

Salmer fra sandkassa

Barnehagelærere motsetter seg å gå i takt og vurdere alle barn på samme vis. De har andre svar på hvordan barns trivsel og utvikling best kan vurderes.

TEKST OG ILLUSTRASJON:
Morten Solheim
Seniorrådgiver i Utdanningsforbundet
morten.solheim@utdanningsforbundet.no

I filmen *Salmer fra kjøkkenet* forsøker den svenske observatøren Folke Nilsen å følge pålegget om hvordan han skal observere ungkaren Isak. Han får det ikke helt til, og det viser seg at instruksjonen han har fått kanskje ikke er helt etisk forsvarlig. Men mer om det siden.

VURDERINGSMANDATET

Observasjon og vurdering av barns trivsel og allsidige utvikling er en del

av barnehagelærerne sitt samfunnsmandat. Også i den nye rammeplanen videreføres denne delen av mandatet som altså ikke er noe nytt. For barnehagelærere har observasjons- vurderingsarbeid vært en selvsagt oppgave i flere tiår. Debatten om hvordan barn skal vurderes og hvilke metoder som er mest hensiktsmessige, har imidlertid tiltatt de siste ti, femten årene – kanskje tydeligst med debatten om språkkartlegging i 2009.

For et par år siden tilspisset debatten seg ytterligere, da alle barnehagelærere i Oslo kommune ble pålagt

å bruke TRAS, et skjema for observasjon av barns språk. Diskusjonen om dette pålegget utledet et nytt spørsmål utover problemstillingene knyttet til selve metodebruken, nemlig hvorvidt barnehagelærerne kunne sies å ha metodefrihet når de ble underlagt slike pålegg. Et betimelig spørsmål.

FORSKNING MED PROFESJONEN

Debatten i Oslo, og flere tilsvarende diskusjoner i andre kommuner, gjorde at Utdanningsforbundet ønsket å løfte profesjonens stemme om vurdering. Vi initierte derfor et forsknings- og

utviklingsprosjekt om vurdering av barns trivsel og utvikling. Et gjennomgående spørsmål i debattene om metodebruk i vurderingsarbeidet, har vært hva som er barnehagelærernes svar og alternativer.

I prosjektet om vurderingsarbeid var det et mål å fremskaffe svar på dette, og å få mer kunnskap om barnehagelærernes prosesser, arbeidsmåter og begrunnelser i arbeidet med vurdering av barns trivsel og utvikling. Et viktig poeng med prosjektet var også at profesjonen skulle ha eierskap til det. Forskerne valgte å løse dette ved å bruke et interaktivt forskningsdesign. Uten å gå i detalj, er et viktig poeng med dette designet at forskerne fortløpende er i dialog med deltakerne i prosjektet. De forsker altså med barnehagelærerne, ikke på, og barnehagelærerne har også bidratt med å drøfte resultatene underveis.

METODEFRI

Resultatene fra prosjektet er i mine øyne svært interessante. De viser at barnehagelærerne i prosjektet absolutt har et språk om vurdering, en bred palett av metoder som kan benyttes og ikke minst; høy etisk bevissthet knyttet til vurderingsarbeidet. Det at prosjektet har løpt som et utviklingsarbeid over halvannet år, har gitt de involverte barnehagelærerne mulighet til å bruke tid på å reflektere over hvordan de vurderer barns trivsel og utvikling, samt å systematisere arbeidet. I rapporten fra prosjektet – Flere barn på blokken – får vi et godt innblikk i denne prosessen.

Debatten om pålegg av spesifikke verktøy i arbeidet, har vært gjenstand for diskusjon i prosjektet. Forskerne viser at det i oppstarten var en del motstand mot både metodebruk og vurdering som sådan. Motstanden var tydeligst i den barnehagen som hadde blitt pålagt spesifikke metodebruk. En av styrerne reflekterer over dette: «(...)

HVA GJØR FOLK, NÅR DE BLIR PÅLAGT TING DE SYNES ER FORDUMMENDE? JO, DE GJØR MOTSTAND

mange lener seg på metodefrihet da, og så blir det ofte bare metodefri. Og da forsvinner systematikken» (Eik og Steinnes, 2017, s. 80). Forskerne trekker dette og andre tilsvarende funn fra prosjektet med seg når de viser at pålegg om å bruke spesifikke metoder, i verste fall kan fungere kontraproduktivt: Det skaper motstand, heller enn å bidra til at vurderingsarbeidet blir systematisert, som ofte kan synes å være intensjonen bak påleggene.

Å AVKRIMINALISERE ET BEGREP

Utover prosjektet minsker motstanden, og en av barnehagelærerne påpeker at begrepet vurdering er blitt avkriminalisert underveis i prosessen. Begrepet er blitt nyansert, og praksisen justert og systematisert. Grunnen til at begrepet ble ansett som kriminelt, var nettopp påleggene om å bruke spesifikke metoder. Barnehagelærerne gjorde motstand mot dette, fordi en slik standardisering i ytterste konsekvens kunne utlede en etisk uforsvarlig praksis.

I Lærerprofesjonens etiske plattform heter det at «Barnehagelærere, lærere og ledere er faglig funderte og etisk reflekterte i arbeidet med vurdering» og «Vår metodefrihet og profesjonelle skjønnsutøvelse gir oss et særlig ansvar for å være åpne om de faglige og pedagogiske valgene vi gjør». Barnehagelærerne i prosjektet om vurdering av barns trivsel og utvikling målbærer disse ansvarsom-

rådene til gagns, og deres utviklingsarbeid vil forhåpentligvis være til inspirasjon for mange. Og kanskje er det også slik at flere bør systematisere vurderingsarbeidet, ikke for å vurdere mer, men for å vurdere mer nyansert og presist, og for å løfte arbeidet fra individuell til kollektiv praksis.

SALMER FRA SANDKASSA

Salmer fra kjøkkenet brukes ofte som eksempel når forskningsetikk diskuteres. I filmen har observatøren Folke Nilsen fått instruks om hvordan han skal observere ungkaren Isak. Det hele blir imidlertid mest komisk, da det viser seg at det å sitte på en høy stol og ikke snakke med den du observerer, verken er hensiktsmessig eller mulig.

Forskerne i vurderingsprosjektet viser at tid og tillit er vesentlige faktorer for et godt vurderingsarbeid i barnehagen. I tillit ligger det at styrer og barnehagelærerne selv må ta ansvar for å finne de mest hensiktsmessige metodene for arbeidet. Og hva gjør folk, når de blir pålagt ting de synes er fordummende? Jo, de gjør motstand. For Folke Nilsens del ble løsningen å legge fra seg skjemaet, stige ned fra stolen og ta en rangel med Isak. Eksempelet er karikert, men metaforisk sett er det i grunn det samme barnehagelærere gjør når de blir pålagt ting som virker lite hensiktsmessig eller etisk uforsvarlig: De legger fra seg skjemaet, stiger ned fra stolen og begynner å leke med ungene.

LITTERATUR

EIK, L. T. OG STEINNES, G. S. (2017). Flere barn på blokken. Rapport fra et forsknings- og utviklingsprosjekt om vurdering av barns trivsel og utvikling i barnehagen. Horten: Høgskolen i Sørøst-Norge.
LÆRERPROFESJONENS ETISKE PLATTFORM.

HVA ER KVALITET I BARNEHAGEN?

Det er laget manualer for å kunne måle og tallfeste barnehagers kvalitet og sammenligne dem objektivt. Men bak hver indikator ligger det subjektive valg om hva kvalitet er.

På pulten min ligger to tykke hefter med spiral-innbinding. De har lange engelske titler, som gjerne forkortes med CLASS og ITERS. Heftene har ligget der i mange måneder. De handler om kvalitet i barnehagen, og om hvordan man kan måle den. Et tilsynelatende viktig tema. Likevel klarer jeg sjelden å lese i heftene, uten å gripes av den store trettheten. Det skal bemerkes at jeg vanligvis har stor appetitt på tekster om barnehagens praksis. Forskningsartikler om

barnehagens innhold, barnehagelæres profesjonsutøvelse eller barns perspektiv, pleier å kople meg på – ikke av. Men disse tekstene virker ikke slik på meg. Jeg skal her prøve å forstå og begrunne hvorfor disse kvalitetsvurderingsmanualene oppleves som så lite relevante.

KUNNSKAPEN BAK

Heftene jeg referer til har en felles hensikt. De skal gi en detaljert beskrivelse av hvilke forhold som gjør en barnehage god, og de skal gjøre det mulig for en observatør å registrere barnehagens kvalitet på en gradert

skala fra dårlig til utmerket, eller fra lav til høy. Jeg vet at de brukes i tusenvis av forskningsprosjekter over hele verden, og at de forutsetter at en barnehage på Island kan sammenlignes med en barnehage i Japan, eller i England. Heftene har en kort instruksjon til observatøren som skal bruke dem. Det ene heftet, CLASS, har en sides forklaring av det teoretiske grunnlaget for verktøyet, hvor forfatterne hovedsakelig referer til seg selv. Jeg kjenner at det som lugger aller mest, er forflatningen av en kompleks virkelighet. Er det ikke et kjennetegn ved akademiske analyser at

☺ Jeg blir litt skuffet når en måte å møte barn på, framstilles som et udiskutabelt ideal for hvordan man samhandler med barn, skriver Turi Pålérud i denne debattartikkelen. Foto: Fotolia.com

TEKST:
Turi Pålérud
Politisk rådgiver i
Utdanningsforbundet
turi.palerud@utdanningsforbundet.no

de peker på interessen motsetninger, ulike teoretiske perspektiver og løse ender? I disse manualene finnes det motsatte – entydigheten. La meg ta et eksempel. ITERS, som skal måle kvalitet i institusjoner for småbarn, er delt i mange grupperte underpunkter. Under gruppen «interaction», som vi på norsk kanskje kan kalle relasjoner, er det et underpunkt som heter «peer interaction», og som jeg vil kalle barn-barnrelasjon. To kjennetegn fremheves som «excellent»: For det første, at personalet forklarer et barns handlinger, intensjoner og følelser for andre barn. For det andre: At personalet gjør barna oppmerksomme på positiv sosial samhandling mellom barn eller mellom barn og voksne. Og dette høres jo tilforlættelig ut.

Men er virkelig disse to kriteriene et uttrykk for udiskutabel kvalitet? Det finnes vittrilig forskning som peker på faren ved å bruke sitt pedagogperspektiv til å definere barnas opplevelser (Bae 2004). Hvordan kan egentlig personalet vite hva et barn mener eller føler, eller hvilke handlinger som er gode og eksemplariske? Og er det virkelig meningsfullt at personalet skal vurdere og verdsette barns handlinger hele tiden?

INGEN OPPSKRIFT

I løpet av et langt pedagogliv har jeg lest ulike teorier som bidrar til kunnskap om, og refleksjon over, hvordan vi legger til rette for vennskap og lek i barnehagen. Blant mange favoritter er Ivar Frønes (2012) forskning på jevnaldringssosialisering og Gunvor Løkkens (2004) forskning på samhandling mellom små barn. Slik forskning kan gi personalet mye å tenke over, når de vurderer sin egen praksis. Men de gir ingen oppskrift på hvordan man handler. Jeg vil si at det kan være grunn til å tolke både Frønes og Løkken i retning av at det noen ganger er klokt å avstå fra å involvere seg i barnas samhandling. Grunnen er at meningen bak barnas handlinger

JEG KJENNER AT DET SOM LUGGER ALLER MEST, ER FORFLATNINGEN AV EN KOMPLEKS VIRKELIGHET.

ikke nødvendigvis er synlige for oss, men at samhandlingen likevel kan være svært viktig. Anette Boye Koch (2013) viser hvordan barn i sitt samspill skaper mening og gjensidig trivsel. Dette kan for eksempel skje gjennom å opponere mot personalets regler, og skape en egen «aktivitet bak aktiviteten». Hun fremhever hvor viktig det er at ikke personalet sanksjonerer denne væremåten, men gir barna rom til selv å skape trivsel og knytte bånd.

I møte med praksis har det ofte slått meg at de virkelig gode praktikerne klarer å variere mellom å involvere seg aktivt i barns aktivitet, og å holde seg tilbake. For meg framstår den gode barnehagelæreren som preget av evne til å bruke skjønn. Derfor blir jeg litt skuffet når en måte å møte barn på, framstilles som et udiskutabelt ideal for hvordan man samhandler med barn. Særlig når det som hevdes å være utmerket, også kan tolkes som dårlig kvalitet i noen kontekster. Og jeg spør meg hvilken kunnskap som ligger bak denne kvaliteten. Det er slett ikke opplagt.

MENING OG BEGRUNNELSE

En juristkollega sier at kvalitet er begrunnet handling. Tja, det er antakelig ikke dumt å mene at gode handlinger springer ut av gode begrunnelser. Men dette gjør også spørsmålet om kvalitet til et subjektivt anliggende. Jeg må, som tenkende subjekt, ha en begrunnelse for det jeg gjør. For andre vil det være andre

begrunnelser som er viktigere. Så kan vi diskutere om begrunnelsene er gode, og om handlingen gir mening for andre enn meg selv.

For samhandlingen med barn må også gi mening for barnet. En av mine sterkeste innvendinger mot både CLASS og ITERS er at begge verktøy ser ut til å hvile på tanken om at kvalitet skapes av pedagogen – og gis til barnet. Pedagogen tilfører barnet kvalitet, ut fra sin intensjon og sitt perspektiv. Hvorvidt det som pedagogen gjør og sier er meningsfullt for barn, er rett og slett lite etterspurt.

KVANTIFISERT KVALITET

Bruk av slike manualer beskrives ofte som kvantitativ forskning, som i større grad enn den kvalitative forskningen skal kunne gi holdbar og solid kunnskap. Tja? Manualene er laget for å kunne måle og tallfeste barnehagers kvalitet, og for å kunne gi objektive sammenligninger. Men bak hver eneste indikator ligger det kvalitative valg, som i liten grad begrunnes eller legitimeres. Når vi tapper kvalitetsbegrepet for subjektive begrunnelser, står vi igjen med følgende definisjon på barnehagekvalitet: *Kvalitet i barnehagen er det man måler med en kvalitetsmanual.*

LITTERATUR

- BAE, B. (2004)** Dialoger mellom førskolelærer og barn: en beskrivende og fortolkende studie. Doktoravhandling, Universitetet i Oslo. Oslo: Unipub
- BOYE KOCH, A. (2013)** Børns perspektiver på trivsel. Aktivitet og underaktivitet i børnehaven. Nordisk barnehageforskning Vol 6/ 2013
- FRØNES, I. (2012)** De likeverdige (om sosialisering og de jevnaldrendes betydning). E-bok, Gyldendal akademisk
- HARMS, T. M.F.L. (2006)** Infant/ Toddler Environment Rating Scale. Revised Edition. New York: Teachers College Press
- LØKKEN, G. (2004)** Toddlerkultur. Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen. Oslo: Cappelen akademisk
- PIANTA, R. C. M.F.L. (2008)** Classroom Assessment Scoring System. Manual Pre-K. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.

TEKST:

Bendik G. Johnsen
Barnehagelærerstudent 3. året ved
Dronning Mauds Minne Høgskole for
barnehagelærerutdanning (DMMH),
Trondheim
150261@dmh.no

VI HAR MYE Å LÆRE AV BARNA

I en hektisk hverdag kan vår oppfatning av barnas kompetanse lett bli glemt-som evnen til å spre glede, være spørrende, ærlige og lekende.

F

okuset på læring og mål i barnehagen øker. Barn skal lære mer i yngre alder. Tanken er at de voksne skal lære

opp barna. Men er det bare barna som trenger å lære? Hva med å snu på det? Hva kan vi voksne lære i møte med barn?

LEK OG FANTASI

Helt fra mine første dager på jobb i barnehagen har jeg vært fascinert av barnas mange gode egenskaper. Jeg har vært fascinert av barnas evne til å spre glede. Deres evne til å være til stede i øyeblikket, evnen til lek og bruk av fantasi. Jeg er imponert over barnas nysgjerrighet og evne til å se flere muligheter enn jeg gjør i de fleste situasjoner. De er spørrende, lærevil-lige, ærlige, omsorgsfulle og kroppslige i sin tilnærming til verden.

I møte med andre bryr de seg mer om hvordan de oppfører seg, enn hvordan de ser ut. Det er noe verdifullt i barns tilnærming

ing til verden. Det er en tilnærming jeg beundrer og som har påvirket meg. Gjennom mine tre år som student og assistent i barnehage, har jeg blitt klar over at jeg har lært mye av barn.

PÅVIRKER VOKSNE

Et barn påvirker sine omgivelser på en måte som er bemerkelsesverdig. Et eksempel er en opplevelse jeg hadde på bussen. Et barn i en barnevogn satt vendt mot seteradene bakover i bussen. Der satt det to voksne og det tok ikke lang tid før de begynte å kommunisere med barnet gjennom vennlige, store smil. De vinket, gjemte seg bak hendene, og det var bare glede å se.

Denne hendelsen viser hvor stor påvirkning barn kan ha på voksne. Jeg vil påstå at barn får fram den beste siden i oss. De får oss til å smile og le. De stiller spørsmål som får oss til å tenke og undre oss. De får fram godheten i mennesket. Jeg tror at vi ved å møte verden på samme måte som vi møter barn, kan bli lykkeligere og mer tolerante.

DØMMER INGEN

På samme måte som vi kan lære av oss selv i møte med barnet, kan vi lære av barnets måte å møte omgivelsene sine på. De er ærlige, kjærlige, nysgjerrige og dømmer ikke mennesker de møter etter hvordan de ser ut, eller hva de har på seg. Ja, de kan stille spørsmål om klesplagg eller hudfarge, men det har ofte grunnlag i nysgjerrigheten. I en hektisk barnehagehverdag med mange praktiske gjøremål kan vår oppfatning av barnas kompetanse havne litt i bakgrunnen. Det er viktig å huske på at vi er i barnehagen for barna, og at de har mange gode egenskaper vi alle kan lære av. Jo bedre vi ivaretar barna i barnehagen og hjemme, jo bedre settes de i stand til å møte og påvirke omverden på en positiv måte.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

TEKST:

Ingvild Aga
Leder Kontaktforum barnehage
i Utdanningsforbundet
ingvild.Aga@utdanningsforbundet.no

Å VÅGE Å STÅ FREM

Vurderingsarbeid i barnehagen handler om barnehagelærerens holdninger og kunnskaper og ikke om hvilke metoder vi bruker.

N

år barnehagelærere samarbeider og systemiserer vurderingen de gjør, så bidrar det til at flere barn blir

sett. Det viser resultatene fra et forsknings- og utviklingsprosjekt som er ferdigstilt med rapporten «Flere barn på blokka».

FRA INDIVIDUELL TIL FELLES PRAKSIS

Det viktigste funnet i rapporten er at systematisk vurderingsarbeid sikrer at barnehagelærere i mye større grad løfter vurderingsarbeidet fra en individuell praksis til en kollektiv praksis. Forskerne Liv Torunn Eik og Gerd Sylvi Steinnes vil først og fremst trekke frem at de barnehagelæreren de har møtt gjennom prosjektet har hatt høy etisk bevissthet rundet arbeidet med vurdering. De har hatt kunnskap om vurdering og vurdert tidligere. Gjennom prosjektet har barnehagelærerens praksis gått fra å være en individuell praksis til en kollektiv praksis. Det er viktig for å ansvarlig-

gjøre de profesjonelle vurderingene som barnehagelæreren gjør.

FLERE BARN BLIR SETT

Et sentralt funn i prosjektet er at det å sette av tid til å systematisere vurderingsarbeid bidrar til at flere barn blir sett. Dette forutsetter kollektivt samarbeid, og det forutsetter tillit til barnehagelæreren og tillit til at de er i stand til å ivareta sitt store profesjonelle ansvar.

Lederne i barnehagen blir viktige i dette arbeidet. Hvordan kan de bidra til profesjonsutvikling innenfra? Et profesjonelt læringsfellesskap kan defineres som en gruppe mennesker som innenfor en kollektiv virksomhet deler og kritisk undersøker sin egen praksis (Aamlid og Abrahamsen). En slik kollektiv utviklings- og læringsprosess må utvikles gjennom et støttende læringsklima, der profesjonsutøverne kan løfte frem praksisutfordringer og oppleve dialog med ledelsen uten risiko for personlige sanksjoner.

GI SLIPP PÅ MAKT

Styrere bør ikke bare tenke på kort-siktige praksisforbedringer, men bidra til en utforskende og innovativ læring som utfordrer den bestående pedagogiske praksis. Dette handler om å la profesjonsutøverne dele praksisutfordringer og lære av dem. For lederne handler det om å gi slipp på makt, men ikke på styring. (Aamlid og Abrahamsen) Et av flere budskap fra forskere er å gjenreise det lokale trepartssamarbeidet. Dette innebærer dialog, forhandlinger, relasjonsledelse og er forankret i tillit. Dette er tidkrevende prosesser, men ofte med et mer bærekraftig resultat, enn flyktige ovenfra og ned initiativer.

Sist, men ikke minst – vi barnehagelærere må ta det profesjonelle ansvaret, vi må våge å tre frem og bruke vår dømmekraft for å kunne ivareta samfunnsmandatet vi er gitt.

Foto: Olav Hegge

TEKST:
Tone Hagen
Advokatfullmektig i
Utdanningsforbundet
tone.hagen@utdanningsforbundet.no

ARBEIDSGIVERS STYRINGSRETT

Arbeidsgiver ønsker å endre dine arbeidsoppgaver. Hvilke endringer kan arbeidsgiver i kraft av sin styringsrett pålegge deg som ansatt?

Samfunnet og arbeidslivet er i konstant utvikling. En barnehageeier vil derfor på et tidspunkt kunne få behov for å gjøre endringer i arbeidsvilkårene til de ansatte for å møte de utfordringer barnehagen står ovenfor. Dette kan være alt fra endringer i stillingens innhold, arbeidssted og arbeidstid. Arbeidsgivers styringsrett er derfor et begrep alle arbeidsgivere og ansatte bør kjenne, fordi det angir rammene for hva arbeidsgiver kan, eller ikke kan gjøre i forhold til den ansatte.

Arbeidsgivers styringsrett er ikke regulert i lovverket. Den er tuftet på lang og ulovfestet praksis. Tradisjonelt defineres styringsretten som arbeidsgivers rett til å lede, fordele og kontrollere arbeidet, samt retten til å inngå arbeidsavtaler og avslutte et arbeidsforhold. Styringsretten gir ut fra dette arbeidsgiver et handlingsrom til å gjøre endringer innenfor det arbeidsforholdet som er inngått med den enkelte ansatte.

BEGRENSET STYRINGSRETT

Det handlingsrommet arbeidsgivere har i kraft av styringsretten er imidlertid svært begrenset. Lovgivningen på det arbeidsrettslige feltet som for eksempel arbeidsmiljøloven, ferieloven og likestillingslovgivningen setter begrensninger for hvilke endringer i arbeidsvilkårene arbeidsgiver kan endre.

Det samme gjelder rettigheter som er regulert i hovedtariffavtaler og den individuelle arbeidsavtalen. Styringsretten er i tillegg begrenset av en generell saklighetsnorm, som innebærer at arbeidsgivers beslutninger skal hvile på saklige hensyn, og at det ikke er tillatt å vektlegge utenforliggende hensyn som kjønn, religion, etnisitet eller alder.

HVOR GÅR GRENSEN?

Når en arbeidsgiver ønsker å gjøre en endring av arbeidsvilkårene, må arbeidsgiver sammenligne den ansattes nåværende arbeidsvilkår med endringene som arbeidsgiver ønsker å pålegge. I tillegg må du undersøke hva som er

arbeidsgivers begrunnelse for endringen, for å sørge for at den er saklig.

Arbeidsgiver kan ikke, i kraft av styringsretten, gjøre for vidtgående endringer. For eksempel kan ikke endringene være så store at stillingens grunnpreg blir endret. Arbeidsoppgavene til en pedagogisk leder kan for eksempel ikke endres til oppgaver av kun administrativ karakter. I så fall vil det være snakk om en endringsoppsigelse, og da skal arbeidsmiljølovens prosessregler for oppsigelse følges.

Dersom endringene er innenfor det som arbeidsgiver ensidig kan endre er du som arbeidstaker forpliktet til å akseptere de nye arbeidsvilkårene. Dersom du som arbeidstaker motsetter seg dette kan det bli oppfattet som ordrenekt, som i ytterste konsekvens kan føre til oppsigelse. Det er derfor viktig at du som ansatt har et bevisst forhold til arbeidsgivers styringsrett, og hvilke endringer du bør akseptere.

Foto: Privat

TEKST:
Inger Lise Pettersen
Styrer Hvitveisen barnehage, Hamar
heidi@loya.no

HVERDAGSBARNEHAGE

Vi er ingen barnehage med hypermoderne læringsrom, men en barnehage med hovedfokus på relasjoner mellom barn og voksne, som jobber ut fra de samme fem verdiene.

i liker å kalle oss en hverdagsbarnehage. Vi er ikke en barnehage med hypermoderne læringsrom eller andre særegenheter, og er mer av den «gammeldagse» barnehagen. Og hva betyr det? Jo, for oss betyr det at vi har hovedfokus på menneskelige relasjoner, på spillet mellom barn og barn og mellom barn og voksne.

Hvis ikke barna fra tidlig alder møter omsorgsfulle, nære voksne som er en trygg base så klarer ikke hjernen å ta imot læring. Barna har mer enn nok med å bli trygge. Varme, omsorgsfulle voksne som ser, bekrefter og anerkjenner alle, er en betydelig faktor i det enkelte barnets sosiale læring i samhandling med andre barn.

PÅSKRUDDE VOKSNE

Å få til gode relasjoner er avhengig av at du må være helt påskrudd når du jobber med barn. Du må smile og være engasjert så fort du er innenfor barnehagedøra om morgenen. Du skal nemlig møte små barn, som er helt avhengig av at du med innlevelse og

kroppsholdning viser hvor glad du er for å se dem. For å kunne møte alle barna likt har vi sammen utarbeidet et felles verdigrunnlag for barnehagen. I et år brukte vi personalmøter og planleggingsdager på å utarbeide verdiene. Verdier som alle står bak, og som alle kan bruke i møte med barn, personale og foreldre. Vi gikk grundig til verks for at et så viktig tema skulle komme inn under huden på 20 ansatte. Ved hjelp av tankekart, gruppearbeid, diskusjoner og gode debatter kom vi fram til fem verdier. Siden humor er veldig viktig i vår barnehagehverdag, måtte det komme tydelig frem.

VÅRE FEM VERDIER

Vi kom frem til fem verdier, som er utgangspunktet for vårt daglige liv i barnehagen.

Humor/glede: De fleste situasjoner kan løses med humor og en lett tone. **Utnytte hverdagssituasjoner:** Vi bruker rammeplanens fagområder i vårt hverdagsliv, men er bevisste på å bruke «her og nå-situasjoner» for alt det er verdt.

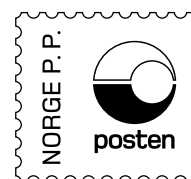
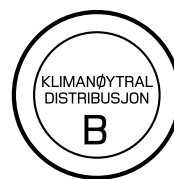
Mangfold: Gjennom vår pedagogikk skal barna møte ulike aktiviteter og tema.

Omsorg: skal ligge som basis i alt vi gjør. **Raushet:** Vi skal vise «storhet» og respekt overfor barna, personalet og foreldre. Vi skal se løsninger før problemer, og vi skal alltid prøve å gi det lille ekstra.

BRUKES I HVERDAGEN

Etter hvert som verdiene kom inn under huden til personalet, har vi støttet oss til dem i situasjoner vi føler vi står fast i. Hvilken verdi kan jeg bruke for å løse dette? Er det noe i situasjonen som tilsier at jeg kan bruke humor? Bør jeg tenke over at vi faktisk skal være *rause* her? Gjør jeg disse praktiske tingene selv fordi det går mye fortere og enklere, eller bør barna være med i den hverdagssituasjonen jeg holder på med nå? Slike spørsmål er stadig oppe til diskusjon, for at vi skal bli bedre barnehagevoksne og for at små og store skal bli trygge på hva vi står for og har fokus på.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styreren brenner for.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

Nordiske Impulser 2018

1-ÅRINGEN

SÅRBAR OG ROBUST

OSLO KONGRESSENTER 7. OG 8. MAI 2018

HVORDAN DET ER Å VÆRE 1 ÅR I BARNEHAGEN? Mer enn 40 000 1-åringer begynte i barnehagen sist høsten, og vi spør: Hva kjennetegner 1-åringene og det best mulige tilbudet vi kan gi dem?

Den nye rammeplanen har økt oppmerksomhet på de yngste barna. Denne konferansen gir deg og dine kolleger inspirasjon til hvordan dere kan legge forholdene bedre til rette for de aller yngste.

Vi har som vanlig engasjert de fremste ekspertene i Norden. De vil gi oss kunnskap som tar høyde for at 1-åringene er både sårbare og robuste. Og at selv 1-åringene har egne bidrag i lek, læring og omsorg.

- Ta vare på 1-åringenes lekestyrke!
- Gi 1-åringene de utfordringene vi vil ha!
- De yngste barns hjerner
- Mestring og medvirkning
- Feiring av tull og tøys
- Gode rom for lekelyst
- Sovende småbarn
- Små barn – sterke følelser
- «Den 3. pedagog» i tilvenningen
- Hele familien begynner i barnehagen

**Ramme-
planen har økt
oppmerksomhet
på de yngste
– det har vi
også!**

Les mer og meld deg på www.utviklingsforum.no

utviklingsforum®